

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DENİZCİLİK İŞLETMELERİ YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
LOJİSTİK VE DENİZ ULAŞTIRMASI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

GÜMRÜK UYGULAMALARININ LOJİSTİK MALİYETLER ÜZERİNE ETKİSİ

M. Ahmet Baysal

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Tefik Arslan

2007

Yemin Metni

Tezsiz Yüksek lisans projesi olarak sunduğum “**Gümrük Uygulamalarının Lojistik Maliyetler Üzerine Etkisi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Adı Soyadı

M. Ahmet Baysal

Tarih

.../.../...

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : M. Ahmet BAYSAL
Anabilim Dalı : Denizcilik İşletmeleri Yönetimi
Programı : Lojistik ve Deniz Ulaştırması
Proje Konusu : Gümrük Uygulamalarının Lojistik Maliyetler
Üzerine Etkisi
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün ..... tarih ve ..... Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans proje sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan projesini ..... dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek proje konusu gerekse projenin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI O OY BİRLİĞİ ile O
DÜZELTME O* OY ÇOKLUĞU O
RED edilmesine O** ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Proje, burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir. Evet O
Proje, mevcut hali ile basılabilir. O
Proje, gözden geçirildikten sonra basılabilir. O
Projenin, basımı gerekliliği yoktur. O

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

..... Başarılı Düzeltme Red .....

..... Başarılı Düzeltme Red .....

..... Başarılı Düzeltme Red .....

ÖNSÖZ

Uluslararası ticaret küreselleşen dünya ekonomisi ile birlikte gittikçe gelişmektedir. Uluslararası ticaret özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında temelleri atılan bazı uluslararası örgütlerin (DTÖ, DGÖ) çalışmalarıyla giderek bütünleşmiş ve küreselleşmiştir. Bu faaliyetler sonucunda özellikle gümrük vergilerinin azaltılması konusunda önemli mesafe kaydedilmiştir. Gümrük vergilerinin gelecekte tüm ülkelerde en aza indirilmesi ve aynı düzeye getirilmesi hedeflenmektedir. Ancak uluslararası ticarete çeşitli gümrük uygulamaları lojistik maliyetleri etkilemektedir. Çalışmada bu maliyet kalemleri incelenmiş ve örnek bir uygulama üzerinde yapılan toplam maliyet hesabı ile gümrük uygulamalarının lojistik maliyetlere etkisini nedenli yüksek olduğunun gösterilmesine çalışılmıştır.

Gümrük Müşaviri olarak kendi mesleki tecrübelerim ve güncel gümrük mevzuatı ışığında dış ticaretle uğraşan firmaların ithalat ve ihracatlarında gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkisini göstermeye çalıştığım bu projeyi hazırlamamda öncelikle beni engin tecrübesi ile yönlendiren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Tefik Arslan'a, yüksek lisans eğitimimiz boyunca bizi bu projeyi hazırlayacak bilgilerle donatan başta sevgili hocam Prof. Dr. Güldem Cerit olmak üzere tüm hocalarıma, bana her konuda destek olan üstadım Gümrük Müşaviri Bay Mehmet Danacı'ya ve değerli bölüm arkadaşım Bay M.Fikret Koçak'a çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Mustafa Ahmet BAYSAL

Gümrük Müşaviri

ÖZET

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi

Gümrük Uygulamalarının Lojistik Maliyetler Üzerine Etkisi

M. Ahmet Baysal

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Anabilim Dalı

Lojistik ve Deniz Ulaştırması Programı

Her geçen gün uluslar arası ticaretin hacmi genişlemektedir. Gelişen uluslararası ticaretin içinde rekabet gücü yüksek işletmeler daha geniş pazarlara hâkim olmaktadır. Uluslararası ticarete rekabet gücünü yükseltmenin önemli bir faktörü şüphesiz lojistik maliyetlerin en aza indirilmesidir. Lojistik maliyetler çeşitli kalemlerde sınıflandırılır ve bu maliyet kalemleri bazı nedenlerle artmaktadır. Uluslararası ticarete gümrük uygulamaları da lojistik maliyetleri artırıcı etkisi olan önemli bir faktördür.

Bu çalışmada gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkileri incelenmiş ve gümrük uygulamaları hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Lojistik maliyetler üzerine etkisi olan gümrük uygulamaları (ardiye ücretleri, yolluk ücretleri, fazla mesai ücretleri, temsil hizmeti ücretleri, gümrük vergileri) güncel bilgiler ışığında irdelenmiştir. Ayrıca gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkisinin daha açık görülebilmesi için örnek bir uygulama sunulmuştur. Örnek uygulamada gümrük uygulamalarından etkilenen toplam lojistik maliyet hesaplanarak gümrük uygulamalarının kârlılığı ne derce etkilediğinin anlatılmasına çalışılmıştır.

Çalışmada ayrıca dış ticaret yapan firmaların gümrük uygulamalarından etkilenen lojistik maliyetleri azaltabilmeleri için bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 1) Lojistik, 2) Gümrük, 3) Gümrük Uygulamaları, 4) Lojistik Maliyetler

ABSTRACT

The Postgraduate Project without Thesis Effect of Customs Applications on Logistic Costs

M. Ahmet Baysal

Dokuz Eylul University

Institute of Social Sciences

Department of Maritime Business And Management

Logistics and Maritime Transportation Programme

The volume of the international trade develops day by day. The organizations whose competition power is higher in developing international trade dominate on wider markets. The important factor of increasing competition power is, of course, to decrease the logistic costs to the minimum level. Logistic costs are classified as different items and these items of costs increase because of some reasons. Customs applications in international trade are some of the important factors increasing the effect of the logistic costs.

In this study it has been examined the effect of customs applications over logistic costs and given detailed information about customs applications. Customs applications that affect logistic costs (such as warehousing fees, fees of transportation, overtime pays, fees of representation service, customs duties) have been investigated in the light of updated information. Additionally, a sample application was presented in order to see the effect of the customs applications on the logistic costs more clearly. In the sample application it has been tried to explain that the customs applications affect the profitability in which extent by calculating total logistic costs affected from the customs applications.

In the study, also, some recommendations have been presented to the firms dealing with foreign trade in order to reduce the logistic costs affected by custom applications.

Keywords: 1) Logistic, 2) Customs, 3) Customs Applications, 4) Logistic Costs.

GÜMRÜK UYGULAMALARININ LOJİSTİK MALİYETLER ÜZERİNE ETKİSİ

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
GİRİŞ	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜMRÜK UYGULAMALARI

1.1.	GÜMRÜK KAVRAMI	1
1.2.	GÜMRÜK UYGULAMALARI	1
1.2.1.	Gümrük Rejimleri	2
1.2.1.1.	Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi	2
1.2.1.2.	İhracat Rejimi	4
1.2.1.3.	Dâhilde İşleme Rejimi	5
1.2.1.4.	Geçici İthalat Rejimi	6
1.2.1.5.	Hariçte İşleme Rejimi	8
1.2.1.6.	Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi	10
1.2.1.7.	Antrepo Rejimi	11
1.2.1.8.	Transit Rejimi	13
1.2.2.	Eşyanın Bir Serbest Bölgeye Girmesi	15
1.2.2.1.	Serbest Bölge	15
1.2.2.2.	Serbest Bölgelere Eşya Konulmasının Esasları	15
1.2.2.3.	Envanter Kayıtları	16
1.2.2.4.	Serbest Bölgelerin İşleyişi	17
1.2.3.	Türkiye Gümrük Bölgesi Dışına Yeniden İhracat	17
1.2.4.	Eşyanın İmhası	17

1.2.5.	Eşyanın Gümrüğe Terk edilmesi	18
--------	-------------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

LOJİSTİK MALİYETLERİ ETKİLEYEN GÜMRÜK UYGULAMALARI

2.1.	YOLLUK ÜCRETLERİ	19
2.2.	ARDİYE ÜCRETLERİ	22
2.3.	FAZLA MESAI ÜCRETLERİ	25
2.4.	TEMSİL HİZMETİ MALİYETLERİ VE GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ MES.	29
	2.4.1. Gümrük Müşavirliği Mesleği	29
	2.4.2. Temsil Hizmeti	30
	2.4.3. Temsil Hizmeti Maliyetleri	32
2.5.	GÜMRÜK VERGİLERİ	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜMRÜK UYGULAMALARININ LOJİSTİK MALİYETLER ÜZERİNE ETKİSİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR GÜMRÜK UYGULAMASI

3.1.	TRANSİT TİCARET	42
3.2.	ÖRNEK UYGULAMA	43
	3.2.1. Örnek Uygulamanın Kapsamı	43
	3.2.2. Örnek Uygulamanın Gelişimi	43
	3.2.3. Örnek Uygulamanın Maliyetinin Hesaplanması	45
	3.2.4. Örnek Uygulamanın Değerlendirilmesi	47
	SONUÇ VE ÖNERİLER	49

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği üyesi ülkeler
AS	: Armonize Sistem
BOS-HER	: Bosna Hersek
BUL	: Bulgaristan
CIF	: Cost, Insurance and Freight (Incoterms 2000)

DGÖ	: Dünya Gümrük Örgütü
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
DTM	: Dış Ticaret Müsteşarlığı
D.Ü.	: Diğer Ülkeler
E.A.G.Ü.	: En Az Gelişmiş Ülkeler (GTS kapsamı)
EFTA	: Avrupa Serbest Mübadele Alanı
FOB	: Free On Board (Incoterms 2000)
GGM	: Gümrükler Genel Müdürlüğü
GTİP	: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GTS	: Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi
GYÜ	: Gelişme Yolundaki Ülkeler (GTS kapsamı)
HIR.	: Hırvatistan
İGMD	: İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği
ISR	: İsrail
KDV	: Katma Değer Vergisi
KKDF	: Kaynak Kullanım Destekleme Fonu
O.D.T.Ü.	: Özel Teşvik Düzenlemesi Ülkeleri (GTS kapsamı)
ÖİV	: Özel İşlem Vergisi
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
RG	: Resmi Gazete
ROM	: Romanya
SBİF	: Serbest Bölge İşlem Formu
STA	: Serbest Ticaret Antlaşması
TASİŞ	: Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri
TGTC	: Türk Gümrük Tarife Cetveli
UND	: Uluslararası Nakliyeciler Derneği
B.Ş. VE GAZ. ŞER	: Batı Şeria ve Gazze Geçidi

TABLolar LİSTESİ

Tablo–1 İzmir Gümrük Müdürlüğü’nden bazı noktalara refakat ücretleri	21
Tablo–2 TCDD İzmir Liman İşletmesi ardiye ücretleri	23
Tablo–3 İzmir bölgesindeki bazı antrepoların ardiye tarifeleri	24

Tablo-4 İzmir bölgesindeki bazı Gümrük Müdürlüklerinin fazla mesai tarifeleri	28
Tablo-5 İzmir bölgesindeki bazı Antrepoların fazla mesai tarifeleri	29
Tablo-6 Gümrük Müşavirliği hizmetlerinin asgari cretleri	34
Tablo-7 TGTC Armonize Sistem Kodlarının açılımları	38
Tablo-8 TGTC Fasıl başlıklarına örnek bir görünüş	39
Tablo-9 İthalat Rejim Kararı ekli listelerinin detayı	40
Tablo-10 İthalat Rejim Kararından rnek bir GTİP değerlendirmesi	40
Tablo-11 2005 Yılında tahsil edilen gümrük vergilerinin detayı	41
Tablo-12 rnek Uygulamanın maliyet hesap detayları	46

GİRİŞ:

Günümüzde uluslararası ticaretin hacmi giderek artmaktadır. Uluslararası ticaretin gelişmesinde, devletlerin uluslararası ticarete birbirlerine karşı uyguladıkları yüksek gümrük vergilerinin azaltılmasının büyük etkisi olmuştur. Ancak uluslararası ticarete, gümrük vergilerinin azaltılmasına veya sifıra indirilmesine karşın, gümrük uygulamaları halen uluslararası ticarete önemli bir maliyet kalemi olma özelliğini korumaktadır. Gümrük vergilerinin kısmen devre dışı bırakılmasına karşın gümrük uygulamalarının uluslararası ticarete halen önemli bir kalem olmasına neden gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerinde etkili olmasıdır.

Ülkemizin uluslararası ticarete uyguladığı gümrük vergisi oranları, özellikle AB ile imzalanan Gümrük Birliği Antlaşmasından sonra önemli azalma göstermiş ve ülkemizin ihracatında da artış olmasına karşın özellikle ithalatında önemli artış gerçekleşmiştir. Gümrük uygulamaları giderek küreselleşen ekonomi ile bütünleşmiş ve gelişen teknolojiyle basitleşmiştir. Bu kapsamda gümrük uygulamalarının uluslararası ticarete maliyeti sadece gümrük vergisi olmaktan çıkmıştır. Artık günümüzde gümrük uygulamalarının maliyetleri sadece gümrük vergisi olarak değil, etkiledikleri diğer maliyetlerle birlikte ölçülmelidir.

Bu bağlamda projede gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkisi gösterilmeye çalışılmıştır. Gümrük uygulamalarının kapsamı genel olarak anlatıldıktan sonra; Lojistik maliyetleri etkileyen gümrük uygulamaları (ardiye ücretleri, yolluk ücretleri, fazla mesai ücretleri, temsil hizmeti ücretleri, gümrük vergileri) güncel mevzuat ışığında incelenmiştir.

Gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerindeki etkisinin daha rahat görülebilmesi için, birçok gümrük uygulamasının gözlemlenebildiği örnek bir transit ticaret uygulaması tüm ayrıntılarıyla incelenmiştir. Örnek uygulamada toplam maliyet hesabı çıkartılarak, gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkisinin kârlılığı ne derece etkilediği gösterilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜMRÜK UYGULAMALARI

1.1. GÜMRÜK KAVRAMI

Gümrük kavramı; devletlerin ortaya çıktığı antik dönemlerden günümüze değin güncelliğini korumuştur. Gümrük kelimesi antik çağlarda uluslararası ticaretten devletlerin tahsil ettiği vergiyi ifade etmektedir. Ancak zaman içerisinde gümrük kelimesi, devletlerin ülkeye giren veya çıkan malların kontrolünü yaptığı ve vergi tahsilâtının yapıldığı kurumun ismi olarak değişmiştir. Günümüzde gümrük kavramı; küreselleşen ekonomi içerisinde hem yerel sanayinin dış etkenlere karşı koruma işlevini yerine getiren hemde devlet hazinesine gelir sağlamak amacıyla çalışan devlet kurumunu ifade etmektedir.

1.2. GÜMRÜK UYGULAMALARI

Gümrük uygulamaları dendiği zaman akla önce gümrük vergileri gelmektedir. Gümrük vergilerinin uygulanmasında temel amaçlar; devlete gelir sağlamak ve yerel sanayiye korumaktır. Gümrük vergilerinin uygulanması her ülkede farklı şekildedir; ülkelerin büyüklüklerine ve ekonomik özelliklerine göre değişmektedir. Gümrük vergileri XIX. asra değin ülke ekonomilerinin sadece önemli bir gelir kalemi olarak görülmüştür. Ancak uluslararası ticaret geliştikçe gümrük vergilerinin sadece ülke ekonomisine gelir kaynağı olarak değil aynı zamanda yerli sanayinin de korunmasında önemli bir araç olduğu fark edilmiştir. Gümrük vergileri bu amaçla özellikle az gelişmiş ülkelerin yerli sanayilerini korumak amacıyla sıkça başvurdukları bir yöntemdir. Gümrük vergileri günümüzde halen az gelişmiş ülkelerin önemli bir gelir kaynağıdır. Gümrük vergisi oranları günümüzde birçok ülkede hem hazineye gelir kaynağı olacak hemde yerli sanayinin korunacağı bir seviyede tespit edilmektedir. Buna optimum tarife uygulaması denmektedir(Seyidoğlu, 134).

Gümrük uygulamaları gümrük kanunu kapsamında belirlenmektedir. Türkiye'nin gümrük konularında esas olan hukuk kaynağı kanun 27 Ekim 1999 tarihinde TBMM'nde kabul edilen 4458 sayılı Gümrük Kanunudur. Bundan önce geçerli olan 1615 sayılı Gümrük Kanunu idi. Ancak Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olma çabası yolunda ilk olarak 1995'te AB ile Gümrük Birliği'ni gerçekleştirmesinden sonra Kanunun metni AB'nin bu alandaki mevzuatı olan "Gümrük Kodu" ile paralellik sağlanmaya çalışılarak değiştirilmiş ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu kabul edilmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin 14. fıkrasında belirtilen üzere gümrük uygulamaları (gümrükçe onaylanmış işlemler) deyimi eşyanın;

- “(1) Bir gümrük rejimine tabi tutulmasını,
- (2) Bir serbest bölgeye girmesini,
- (3) Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracını,
- (4) İmhasını,
- (5) Gümrüğe terk edilmesini ifade etmektedir.”

1.2.1 Gümrük Rejimleri

“Gümrük rejimleri deyimi aşağıda belirtilen başlıklar kapsamındaki konuları içermektedir.

- (1) Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi
- (2) İhracat Rejimi
- (3) Dâhilde İşleme Rejimi
- (4) Geçici İthalat Rejimi
- (5) Hariçte İşleme Rejimi
- (6) Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi
- (7) Antrepo Rejimi

(8) Transit Rejimi”

Bunlardan Dâhilde işleme rejimi, Hariçte işleme rejimi, Gümrük kontrolü altında işleme rejimi, Geçici ithalat rejimi ve Antrepo rejimi 4458 sayılı gümrük kanununun 79. maddesinin b. Fıkrasına göre ekonomik etkili gümrük rejimi olarak kabul edilmektedir.

1.2.1.1 Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi

Bu rejimi daha iyi anlayabilmek için öncelikle “serbest dolaşımda bulunan eşya” kavramı açıklanmalıdır. “Serbest dolaşımda bulunan eşya” serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulmuş ve eşya G.T. İ.P itibariyle ticaret politikası önlemlerine konu ise mevzuat dâhilde gerekli izinler alındıktan sonra tahakkuk eden vergileri ödenerek yurda giriş yapmış eşyayı; ifade eder.

Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşyanın serbest dolaşıma girişi; ticaret politikası önlemlerinin uygulanması, eşyanın ithali için öngörülen diğer işlemlerin tamamlanması ve kanunen ödenmesi gereken vergilerin tahsili ve diğer mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile mümkündür.

Serbest dolaşıma giriş rejimi genel anlamda muafiyet uygulanmaksızın eşyanın ithal edilmesidir. Bu kapsamda Türk Gümrük Tarife Cetvelinde belirlenen oranlarda gümrük vergisi ve KDV eğer varsa diğer vergiler (ÖTV, ÖİV gibi) tahsil edilir. Bu rejiminde tercihli tarife belgeleri (ATR, EUR 1.) ile ithalat dışında vergi istisnaları şunlardır:

- İthalat Rejim Kararının V sayılı listesi kapsamında yapılan ithalatlar
- Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan ithalatlar
- 4458 G.K nun 167. maddesi kapsamındaki eşyalar

İthalat Rejim Kararının V sayılı listesi kapsamında yapılan ithalatlar Nihai kullanım kapsamında gerçekleştirilebilir. 4458 Sayılı G.K. Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 220 ila 228. maddelerine istinaden eğer eşya Gümrük Rejiminin V sayılı ekinde yer alıyor ise nihai kullanım izni alınmasına müteakiben gümrük vergisi ve gümrük vergisinin KDV si teminata alınarak; KDV ise nakit ödenerek eşya serbest dolaşıma sokulmaktadır. Daha sonra Nihai kullanım koşulları yerine getirildiği takdirde alınan teminat iade edilmektedir.

Yatırım teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilen serbest dolaşıma giriş rejimi ise Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğe istinaden Hazine Müsteşarlığı tarafından verilen Yatırım Teşvik Belgesi ile yapılmaktadır. Teşvik belgesi gümrük vergisinden muafiyet sağlamakla birlikte KDV den de muafiyet sağlayabilmektedir(RG:26311 2006).

Gümrük kanununun 167. maddesi kapsamında ithalatta ise bu madde kapsamı eşyaların ithali esnasında gümrük vergisi aranmaz. GK 167. madde kapsamı; savunma sanayi ve emniyet güçleri için teçhizatlar, miras yolu ile intikal eden eşyalar, ikametgâh nakliyle gelen eşyalar, kamu kurumları ve dernekler için eğitim eşyalar ve işyeri nakli nedeniyle Türkiye'ye gelen eşyalardan oluşmaktadır(RG:23955 2000 a.).

1.2.1.2. İhracat Rejimi

İhracat rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkışına ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir.

Uluslararası veya ikili anlaşmalar, kanun, tüzük ve kararnamelerle konulmuş yasaklama ve kısıtlama hükümleri saklı kalmak üzere, her türlü eşyanın Türkiye'den ihracı serbesttir(RG:24771 2002 a.).

“Başlıca ihracat şekilleri şunlardır: (RG: 26190 2006 a.).

- Özellik arz etmeyen ihracat
- Kayda bağlı ihracat

- Kredili ihracat
- Konsinye ihracat
- Yurt dışı fuar ve sergilere katılım amaçlı ihracat
- İthal edilmiş malın ihracatı
- Ticari kiralama amaçlı ihracat
- Bedelsiz ihracat
- Ofset kapsamı ihracat
- Transit ticaret kapsamı ihracat”

Genel anlamda özellik arz etmeyen ihracat en sık kullanılan ihracat türüdür. Bu ihracat türünde İhracatçılar Birliğine üye olunması ve her ihracat beyannamesi için belli oranda fon ödenmesi gerekmektedir

1.2.1.3 Dâhilde İşleme Rejimi

Dâhilde İşleme Rejimi; serbest dolaşımda olmayan eşyanın Türkiye’de işlendikten sonra ihraç edilmek şartıyla gümrük vergilerinin teminata alınarak ithal edilmesidir. Dâhilde işleme rejimi kapsamı eşyalar ticaret politikası önlemlerinden muaftır. Alınan teminatlar eşya ihraç edildikten sonra dâhilde işleme rejimi çerçevesinde iade edilir(RG:24771 2002 b.).

Dâhilde işleme tedbirleri şunlardır:

- Şartlı muafiyet sistemi
- Geri ödeme sistemi

Şartlı muafiyet sistemi; Dâhilde işleme kapsamında ihracı taahhüt edilen eşyanın üretilmesinde kullanılan hammadde veya yarı mamulün Türkiye’de yerleşik firmalarca tüm gümrük vergileri için teminat verilmesi suretiyle ithal edilmesidir (RG: 25709 2005 a.).

Geri ödeme sistemi; Dâhilde işleme kapsamında ihracı taahhüt edilen eşyanın üretilmesinde kullanılan hammadde veya yarı mamullerin Türkiye’de yerleşik firmalarca KDV ile ÖTV si için teminat verilerek ve tahakkuk eden gümrük vergisinin nakit ödenerek ithal edilmesidir. Geri ödeme sistemi kapsamında nakit

tahsil edilen gümrük vergileri ihracat taahhüdünün kapatılmasına müteakiben iade edilmektedir (RG: 25709 2005 b.).

Dâhilde işleme rejimi ihracatın artırılması amaçlanarak geliştirilmiş bir sistemdir. Ana amaç yurt dışından asıl mamul imalatında kullanılan ve ihraç amaçlı tedarik edilen malların yurda girişlerinin kolaylatırılmasıdır.

Dâhilde işleme rejimi iki farklı belge üzerinde işlemektedir.

- Dâhilde İşleme Belgesi(DTM tarafından düzenlenir),
- Dâhilde İşleme İzinini (Gümrük idaresi tarafından düzenlenir)

Dâhilde işleme belgesi/izni düzenlenme tarihinden sonra belirlenen süre içerisinde kapatılmak zorundadır. Belge/izin süre sonunda belli oranlarda belli eşyalar için müsade edilen ithalat tutarları ile yapılan ihracat tutarları karılatırılır. Belge/izin sonuçta yapılması planlanan ihracatların gerçekleştirilip gerekletirilmediğinin kontrol edilmesiyle belgeyi/izni veren kurum tarafından kapatılır.

Kapama işlemi yapılırken Telafi Edici vergilerin varlığı ve var ise ödenip denmedikleri kontrol edilmektedir.

Telafi edici vergi; şartlı muafiyet sisteminde üçüncü ülkelerden (AB ile tercihli tarifesi olmayan uzak doğu ülkeleri gibi) ithal edilen hammadde ve yarı mamullerin üretilen eyada kullanılmasından sonra ürünün AB ve aramızda STA bulunan ülkelere ihraç edilmesi durumunda ortaya çıkan vergidir (RG:25709 2005 c.) (RG:24771 2002 c.).

1.2.1.4. Geçici İthalat Rejimi

Geçici ithalat rejimi; Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ticaret politikası önlemleri uygulanmaksızın Türkiye’de geçici bir süre kalmasına olanak tanıyan rejimdir. Geçici ithalat rejimi kapsamı eşya Türkiye’de kaldığı süre içerisinde olağan

yıpranma dışında herhangi bir değişikliğe uğramadan ihraç edilmelidir (RG:24771 2002 d.).

Geçici ithalat rejimi mülkiyeti el değiştirmeyen eşyalara uygulanan bir gümrük rejimidir. Rejimden amaç aslında ithalatçı tarafından satın alınmayan eşyanın, yurt içinde bir amaç doğrultusunda belli bir süre kalmasını sağlamaktır. Bu rejim genellikle ambalaj malzemeleri, fuar eşyaları ve bazı mesleki teçhizatlara uygulanır.

Geçici ithalat rejiminin özel hükümleri 2000/69 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla düzenlenmiştir. 2000/69 BKK ve 4458 G.K. kapsamında geçici ithalat rejiminden eşya iki ayrı muafiyet kapsamında faydalanabilmektedir (RG:23955 2000 b.).

- Tam muafiyet kapsamı
- Kısmi muafiyet kapsamı

Tam Muafiyet Kapsamı: Tam muafiyet kapsamında gümrük mevzuatına göre belirli mallara geçici ithalat izni verilmektedir. Tam muafiyetten faydalanabilecek eşyalar 05.02.2000/69 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile düzenlenmektedir.

Tam muafiyet kapsamı yapılan geçici ithalatta tüm ithalat vergileri teminat altına alınır. Eşyanın ayniyet tespitinin yapılmasına müteakip teslimi yapılır. Eşya belirlenen süre içerisinde yurt dışı edilmelidir. Eşya süresi içerisinde yurt dışı edilirse verilen teminatlar geri verilir (RG:24771 2002 e.).

Tam muafiyet kapsamında çerçevesinde geçici ithalat genellikle ambalaj malzemeleri (gaz tankları, makaralar, paletler) , fuar eşyaları, numuneler, reklâm malzemelerine uygulanır.

Kısmi Muafiyet Kapsamı: Mülkiyeti Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik bir kişiye ait olan ve 2000/69 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümlerine

uymayan eşyanın, gümrük vergilerinin belli oranda tahsil edilerek geçici ithalat rejimine tabi tutulmasıdır (RG:24771 2002 f.).

Kısmi muafiyet kapsamında geçici ithalat; tam muafiyet kapsamına girmeyen eşyalardan olan ancak ülkeye ticari kiralama yolu ile gelecek bazı eşyalara (baskı kalıpları gibi) uygulanır.

Kısmi muafiyet kapsamında ithal edilecek eşya için, serbest dolaşıma giriş rejimi ile ithal edilseydi ödenecek olan vergiler toplamının %3 lük oranında vergi Türkiye’de kaldığı her ay için ödenir. Arta kalan tutar teminata bağlanır. Aynıyet tespiti yapılarak eşya teslim edilir. Eşya süresi içerisinde yurt dışı edilirse verilen teminat geri alınır. Ancak her ay için ödenen %3 lük vergiler geri iade edilmez.

Türkiye’ye geçici giriş yapacak taşıtlar da geçici ithalat rejimi kapsamında değerlendirilir ve esasları belirlenir. Gümrüklerden geçici giriş yapacak taşıtlar şu belgeler üzerinden işlem görürler (RG:24771 2002 g.).

- “Taşıt giriş çıkış formu
- Triptik karnesi
- Gümrüklerden geçiş karnesi
- Yabancı taşıtlar için geçici giriş karnesi”

1.2.1.5. Hariçte İşleme Rejimi

Hariçte işleme rejimi; serbest dolaşımdaki eşyanın yurtdışında Türkiye’dekinden daha ileri bir seviyede işlenmek üzere geçici olarak ihraç edilmesidir. Yurt dışında işlenen eşya Türkiye’ye tam veya kısmi muafiyet kapsamında girmektedir (RG:24771 2002 h.).

Hariçte işleme rejiminin temel amacı Türkiye’de yapılması mümkün olmayan ya da yurt içinde gerçekleştirme maliyeti yüksek bazı işleme faaliyetlerinin yurt dışında gerçekleştirilmesi ve elde edilen ürünlerin yurda girişindeki vergileri

azaltmaktır. Benzer amaçlarla bu rejim Türkiye’de mümkün olmayan tamir işlemlerinin yurt dışında yerine getirilmesine de kolaylık sağlamaktadır. Standart değişim sistemi bu amaçla geliştirilmiştir.

Standart Değişim Sistemi: Hariçte işleme rejimi hükümleri çerçevesinde ikame ürün olarak adlandırılan ithal eşyanın geçici ihracat eşyası yerine belirli bir süre kullanılmasına standart değişim sistemi denilmektedir. Serbest dolaşımdaki eşyanın tamirinin söz konusu olduğu hallerde, standart değişim sisteminin uygulanmasına izin verilir. Standart değişim sisteminden yararlanılmak istenilmesi halinde ithalat vergileri tutarınca teminat alınır (RG:24771 2002 1.).

Standart değişim sisteminde geçici ihraç eşyası eğer üretimde kullanılan çok önem arz eden bir eşya ise ve ikamesi yurt içinden sağlanması mümkün olmayan hallerde önceden ithalata izin verilir. Bu durumda arızalı eşya ihraç edilmeden yerine yurt dışından arızalı makineyi ikame edecek makine getirilir buna müteakiben arızalı eşya ihraç edilir. Bu sayede üretimin durmaması sağlanmış olur(RG:23866 1999 a.).

Hariçte İşleme Faaliyetleri: Hariçte işleme izni; Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişilere, işlem görmüş ürünlerin geçici ihracat eşyasının işlenmesi sonucu elde edilebilir olduğu ve talep edilen iznin Türkiye'deki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarına ciddi bir zarar verecek durumda olmadığı hallerde verilir (RG: 24107 2000).

Yapılacak hariçte işleme faaliyeti kontrol edilmez ise yurt içindeki üreticilere zarar verebilir. Örneğin Türkiye’den Çin’e işlenmek üzere gönderilen kumaşların işlendikten sonra Türkiye’ye geri gelmesi Türkiye’deki kumaş fabrikalarına zarar vereceği tespit edilirse hariçte işleme faaliyetine izin verilemez. Hariçte işleme faaliyetine prensip olarak Türkiye’de yapılması mümkün olmayan işleme faaliyetleri için yahut yurt içinde işlemenin çok maliyetli olması durumlarında müsaade verilir.

Hariçte işleme faaliyetinde bulunmak için;

Hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj malzemelerinin daha ileri bir düzeyde işlem görmek üzere Türkiye dışına gönderilmek istenmesi halinde, ilgili firmalarca Hariçte İşleme İzin Belgesi almak üzere Dış Ticaret Müsteşarlığına müracaat edilir.

“Maden cevheri ve konsantrelerinin izabe edilmesi ve işlenmesi maden ve metallere mamul eşyanın izabe ve ayrıştırmaya tabi tutulması ve/veya bunun sonucunda yenilenmesi amacıyla Türkiye dışına gönderilmek istenmesi halinde, ilgili firmalarca Hariçte İşleme İzni almak üzere Maden İhracatçı Birliklerinin bağlı bulunduğu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine müracaat edilir”(RG:24107 2000 b.).

Yurt dışına hariçte işleme faaliyeti için gönderilen eşyadan çıkış aşamasında teminat alınmaz. Hariçte işleme kapsamı yurt dışına işlenmek üzere yollanan eşyanın geri gelişinde vergilendirme yapılırken, hariçte işlemenin yapıldığı ülkeden işleme yapılacak eşya direk ithal edilseydi ödenmesi gereken vergi tutarı, hariçte işlendikten sonra oluşan eşyanın vergi tutarından düşülerek hesaplanmaktadır. (RG:24771 2002 i.).

1.2.1.6. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Gümrük kontrolü altında işleme rejimi; Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın, Türkiye’de gümrük idaresinin onayladığı bir alanda işlenerek farklı bir ürün oluşturulmasıdır. Gümrük kontrolü altında işleme rejimi kapsamında üretimde kullanılacak eşyaların ithalatında teminat verilir. Vergilendirme üretilmesi hedeflenen eşyanın vergi oranları üzerinden yapılır (RG:24771 2002 j.).

Gümrük kontrolü altında işleme rejimi, gümrük rejimleri içinde en nadir rastlanandır. Uygulama amacı ithalinde farklı gümrük vergi oranlarına tabi eşyaların yurt içinde serbest dolaşıma girmeksizin işlenmesi ve meydana gelen işlenmiş ürünün vergi oranı üzerinden vergilendirilerek serbest dolaşıma girmesidir.

Gümrük kontrolü altında işleme rejimine aşağıdaki durumlarda izin verilir.

a) İşleme faaliyeti sonucunda elde edilen ürün içerisinde ithal edilen eşyaların fark edilebilir olması,

b) İthal edilen eşyanın işlendikten sonra ilk durumuna döndürülmesinin ekonomik olarak mümkün olmaması,

c) Gümrük kontrolü altında işlemenin, üretilmesi amaçlanan eşyaya uygulanan menşe ve miktar kısıtlaması kurallarının (kota, gözetim uygulamaları vb.) etkilerini saptırmaması,

d) Türkiye'deki benzer eşya üreticilerinin ekonomik çıkarlarını olumsuz etkilemeyen bir işleme faaliyeti oluşturması,

e) Eşyaya ilişkin vergilerin teminata bağlanması,

Gümrük kontrolü altında işlenen eşyanın süresi içerisinde serbest dolaşıma sokulmasına müteakiben bir ibra senedi verilir. Gümrük idaresi tarafından yapılan kontrol ardından teminatlar geri verilir.

1.2.1.7. Antrepo Rejimi

Eşyanın serbest dolaşıma girmeksizin ve ticaret politikası önlemleri uygulanmaksızın tüm vergilerinin teminata bağlanması ile gümrükçe onaylanmış genel ya da özel bir antrepoya süre kısıtlaması olmaksızın konulmasıdır (RG:24771 2002 k.).

Antrepo rejiminin asıl amacı gümrüğe sunulan bir eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlenme sürelerinin yarattığı sıkıntının giderilmesi ve eşyanın devlet ambarlarında ödediği nispeten yüksek bekleme (ardiye) ücretlerinden korunmaktır. Aynı zamanda antrepodan ithalatçı tarafından kısım kısım ithalat yapılabileceğinden tüm vergileri bir seferde ödemek zorunda kalmayan ithalatçıya finansman avantajı sağlamaktadır(Seyidoğlu, 154) .

Gümrük antrepoları, genel ve özel antrepo olmak üzere ikiye ayrılır. Uygulamadaki özellikleri sebebiyle, genel antrepoların; (A), (B) ve (F) tipleri, özel antrepoların; (C), (D) ve (E) tipleri bulunur.

Özel Antrepo: Antrepo sahibine ait eşyanın konulabildiği antrepo türüdür.

- C Tipi Antrepo: Antrepo sahibi ve kullanıcısının aynı şahıs olduğu özel antrepo tipidir.
- D Tipi Antrepo: İşleticisi ve kullanıcının aynı kişi olduğu, eşyanın stok kayıtlarına diğer antrepo tiplerinden farklı olarak kap kilo detayından başka eşyanın niteliği ile ilgili bilgilerin belirtildiği özel antrepo tipidir.
- E Tipi Antrepo: İşleticisi ve kullanıcısının aynı kişi olduğu, asıl özellikleri itibariyle bir depolamaya müsait olmayan bir alandır. Ancak özel durumlarda işleticinin talebi ile gümrük idaresince depo olarak kabul edilen antrepo tipidir.

Genel Antrepo: Herkes tarafından eşya konabilen gümrük antrepolarıdır.

- A Tipi Antrepo: İşleticisinin, stok kayıtlarını tuttuğu ve antrepoya konulan her eşyadan işleticisinin sorumlu olduğu genel antrepo tipidir.
- B Tipi Antrepo: Antrepo sahibinin işletici olduğu ancak stok kayıtlarını tutmakla yükümlü olmadığı antrepo tipidir. Stok kayıtları yerine kullanıcı tarafından verilen beyannameler kullanılır.
- F Tipi Antrepo: Gümrük idareleri tarafından işletilen genel antrepo tipidir.

Eşyanın antrepo rejiminde kalma süresi sınırsızdır. Eşya antrepoda bulunduğu sürece serbest dolaşımda değildir. Antrepo tipine göre eşyaya ait sorumlu kurum değişmektedir.

1.2.1.8. Transit Rejimi

İthalat vergileri alınmamış ve serbest dolaşıma girmemiş malların, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içinde bir noktadan diğerine taşınmasıdır (RG:24771, 2002 1.).

Transit rejimi genelde gümrüklemenin eşyanın geldiği yer dışında bir yerde yapılması gerektiği durumlarda kullanılır. Buna neden genellikle ya eşyanın ihtisasa tabi olmasıdır ya da ithalatçı firmanın kendine en yakın gümrük idaresinde(kendi antrepoşunda) gümrük işlemlerini tamamlama isteğidir.

Gümrük idaresi eşyanın taşınması esnasında oluşabilecek zararlardan dolayı eşyanın ithali halinde alınacak vergiler toplamı kadar teminat almaktadır. Alınan teminat eşyanın tam ve hasarsız şekilde varış gümrük idaresine ulaşmasının ardından iade edilir.

Eşyanın alıcısı teminat tutarının fazla olması veya eşyanın kat edeceği mesafe çok uzun değil ise teminat yerine eşyanın memur refakatinde sevkini gümrük idaresinden talep edebilir. Gümrük idaresinin uygun görmesi halinde eşya teminat yerine görevlendirilen memur/memurlar refakatinde sevk edilir. Bu sayede transit eşyasının yolda gözetim altında tutulması sağlanır. Eşyanın alıcısı ise yüksek miktarlarda teminat vermek yerine ayrıntıları 2. bölümde incelenen tutarda yolluk ücreti öder.

Transit eşyası belirlenen yollardan geçmeli ve belirlenen süreler içerisinde varış gümrük idaresine varmalıdır. Eşyanın tam ve hasarsız teslim edilmesi gerekmektedir. Olağanüstü durumlar için 4458 sayılı Gümrük kanununda düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak transit rejimine tabi eşyanın belirlenen bazı kurallara uymaksızın teslim edilmesi halinde Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na değin bazı ağır yaptırımlar uygulanabilmektedir (RG:25173, 2003).

Transit rejimine tabi tutulan eşya serbest dolaşımda bulunmadığından eşyanın nakli esansında çalınmaması ve hasar görmemesi çok önemlidir. Gümrük

yönetmeliğinde ve Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce konulan kurallar doğrultusunda transit eşyanın taşınması büyük bir titizlik içinde yapılır.

İhracat İşlemlerinde Transit Rejimi: Daha önce ihracat rejimine tabi tutulmuş eşyanın yurt dışı edilene kadarki yurt içi taşınması için kullanılmaktadır. Burada rejimin sorumlusu taşıyıcı firmadır(RG: 25182, 2003).

Transit Ticaret İşlemlerinde Transit Rejimi: Transit rejimi, transit ticaret hükümlerine tabi eşyanın gümrüklenmesinde kullanılmaktadır. Burada transit beyannamesi aynı zamanda ihracat rejim beyannamesi gibi işlem görür (RG:26190, 2006 b.).

Mahrece İade İşleminde (Eşyanın Satıcıya İade Edilmesi İşlemi) Transit Rejimi: Transit rejimi aynı zamanda herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmamış eşyanın mahrece iade edilmesinde kullanılmaktadır (RG:24801, 2002).

Mahrece iade işlemi; eşyanın sipariş evsafına uymaması durumunda başvuru olan bir iade yöntemidir. Eşya, eğer bir gümrük rejimi kapsamında ithal edildikten sonra verilen siparişe uymadığı tespit edilir ise ihracat rejimi kapsamında satıcısına iade edilir ve ithalat esnasında ödenmiş olan gümrük vergilerinin geri ödenmesi gümrük idaresinden talep edilebilir. Ancak eşyanın sipariş evsafına uymadığı eşya için bir rejim verilmeden önce tespit edilirse bu durumda eşya, Mahrece İade Tebliği Sıra No:2 kapsamında transit rejimi ile ihraç edilebilir.

Eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulmadan satıcıya iade edilmesi mahrece iade işlemlerinde tercih edilen bir yöntemdir. Çünkü ihracat rejimi kapsamında yapılan mahrece iade işlemlerinden sonra ithalat aşamasında ödenen gümrük vergilerinin devletten geri alınması zaman almaktadır. Bu duruma düşmemek için ithalat işlemlerinde, eşya geçici depolama sahasına geldiğinde Gümrük Yönetmeliğinin 66. maddesine istinaden eşyaya ön tespit (küşat) yapılabilir. Yapılacak ön tespite müteakiben eşyaya uygun olan G.T.İ.P ve rejimin tespit

edilmesi , eşyanın ithalinden sonra eşyayla ilgili fark edilecek olan sorunlardan kaynaklanan zararları önleyecektir.

1.2.2. Eşyanın Bir Serbest Bölgeye Girmesi

Bu başlık altında serbest bölgeler, serbest bölgelere ilişkin kurallar ve bu bölgelerin işleyişi incelenmiştir.

1.2.2.1.Serbest Bölge

Serbest bölgeler, ülkenin siyasi sınırları içerisinde yer almakla birlikte ülkenin gümrük bölgesinin dışında kabul edilen ve sınırları fiziken belirlenmiş yerlerdir. Ülkedeki mali düzenlemeler serbest bölgelerde kısmen ya da tamamen geçersizdir. Genel anlamda ticaretin çok daha rahat yapılabildiği bölgelerdir(Seyidoğlu, 152).

Serbest bölgeyi çevreleyen sınırlar ile serbest bölgede faaliyette bulunan işletici veya kullanıcılara ait depo ve ambarlar, gümrük idarelerinin serbest bölge dışında denetim işlemlerini yürütmelerine imkân verecek ve serbest bölgeden kanun dışı yollardan eşya çıkarılmasını önleyecek şekildedir.

Serbest dolaşımda olan veya olmayan her türlü eşya serbest bölgelere konulabilir. Eşya serbest bölgeye girerken düzenlenen statü belgesi ile eşyanın serbest dolaşımda olup olmadığı tespit edilir. Eşyanın serbest bölgede kalma süresi sınırsızdır.

1.2.2.2.Serbest Bölgelere Eşya Konulmasının Esasları

Serbest bölgeye giren eşyanın gümrük idarelerine sunulmasına ve beyanname verilmesine gerek yoktur. Ancak;

- “Serbest bölgeye girmesiyle sona erecek olan bir gümrük rejimine daha önce tabi tutulan,
- Serbest bölgeye ithalat vergilerinin iade edilmesine ilişkin alınan bir karardan sonra konulan,

- Serbest bölgeye ihracat yapmak amacıyla konulan,”

Eşyanın gümrük idarelerine sunulması ve gerekli gümrük işlemine tabi tutulması şarttır(RG:24771, 2002 m.).

Serbest bölgeye giren eşyaların takibi envanter kayıtları üzerinden yapılmaktadır.

1.2.2.3. Envanter kayıtları:

- Eşyanın miktarını ticari tanımını, marka ayrıntılarını, kapların tür ve sayısını, konteynerlerin numaralarını,
- Eşyanın bulunduğu yeri,
- Eşya taşınmasında kullanılan taşıma belgesiyle ilgili bilgileri,
- Gümrük statüsünü gösteren belgeyle ilgili bilgileri,
- Elleçleme işlemlerine ilişkin açıklamaları,
- Serbest bölgeye getirilen eşya, eğer dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi veya geçici ithalat rejimine tabi eşya ise bu rejimlere ilişkin açıklamaları içerir(RG: 21520, 1993).

1.2.2.4.Serbest Bölgelerin İşleyişi:

Serbest bölgeler T.C. gümrük bölgesinin dışında addedilir ancak serbest bölgelerdeki birçok gümrük uygulamaları kontrol altında tutulmaktadır.

Serbest bölge gümrük müdürlüklerinde diğer tüm gümrük idarelerinde yapılan işlemlerin tamamı yapılabilmektedir. Ancak eşyanın serbest bölgeye girişinde serbest bölge işlem formu (SBİF) aranmaktadır. Bu form Serbest Bölge Müdürlüğüne tescil edilmektedir.

Serbest bölgeler ticaret politikası önlemlerinden muaf olmaları ve özel vergi muafiyetine sahip olmaları nedeniyle sanayiciler ve alım satım işinde iştegal eden firmalar için caziptir.

Serbest bölgelerin yurt dışı sayılması nedeniyle yurt içinden serbest bölgeye yapılan satışlar ihracat hükmündedir. Aynı şekilde serbest bölgelere dâhilde işleme kapsamında dahi ihracat yapılabilmektedir (3 ay içinde bölge dışına ihraç edilmek kaydı ile). Eşyanın satıcısına iade işlemleri (mahrecine iade) de aynı nedenle serbest bölgelere yapılabilmektedir.

Serbest bölgeler günümüzde özellikle alım satım işiyle meşgul firmalar için cazibesini korumaktadır; ancak önümüzdeki yıllarda serbest bölgelere tanınan vergi muafiyetinin kaldırılması planlanmaktadır.

1.2.3. Türkiye Gümrük Bölgesi Dışına Yeniden İhracat

Serbest dolaşımda olmayan eşyanın, Türkiye Gümrük Bölgesinden yeniden ihracı yapılabilir. Eşyanın özel durumuna göre Gümrük Müsteşarlığı'na yasaklama getirilebilir. Yeniden ihraç edilecek eşyaya ticaret politikası önlemleri eşya için özel bir düzenleme bulunmadığı sürece uygulanmaz.

Genelde Türkiye gümrük bölgesi dışına yeniden ihracat eşyanın satıcısına iadesi (mahrece iade) işlemlerinde kullanılmaktadır.

1.2.4. Eşyanın İmhası

Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın hazineye ek bir maliyete neden olmaksızın gümrük idaresinin gözetiminde imhası yapılabilir (RG: 24771, 2002 n.).

Alıcısı tarafından geçici depolama alanından zamanında alınmayan eşyalar ve geçici depolama yerinde kaldığı sürece yakınındaki diğer eşyalara zarar vermesi muhtemel eşyaları gümrük idaresi resen imha edebilir. Eğer alıcı eşyayı teslim almak

ya da yeniden ihraç etmek istemiyor ise gümrük idaresine yapacağı yazılı müracaat ile tüm masraflar alıcıya ait olacak şekilde eşya imha edilebilir (RG:24276, 2001).

1.2.5 Eşyanın Gümrüğe Terk Edilmesi

Serbest dolaşıma girmemiş eşyanın hazineye ek bir maliyete neden olmaksızın gümrüğe terk edilmesinde bir sakınca yoktur.

Eşyanın alıcısı tarafından yapılan maliyet hesaplamaları sonucunda yeniden ihracatının maliyetinin yüksek olduğu durumlara ve eşyanın nispeten değersiz olduğu durumlarda başvurulacak bir yöntemdir.

Gümrüğe terk edilen eşya Tasfiye idaresince (TASİŞ) tasfiye edilir. Eşya;

“a) İhale yoluyla satış,

b) Yeniden ihraç amaçlı satış,

c) Perakende satılmak,

d) Kamu kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere tahsis edilmek,

e) İmha,”

Suretiyle tasfiyeye tabi tutulur. (RG:24771 2002 o.)

TASİŞ tarafından yapılan değerlendirme ile hazine açısından en faydalı olacak tasfiye yöntemi belirlenir ve uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

LOJİSTİK MALİYETLERİ ETKİLEYEN GÜMRÜK UYGULAMALARI

Bu bölümde lojistik maliyetleri etkileyen gümrük uygulamaları incelenmiştir. Maliyetlerin hesaplanmasına yardımcı olmak amacıyla Türkiye’de konuyla ilgili bazı güncel ücret tarifeleri tablo şeklinde sunulmuştur.

2.1. YOLLUK ÜCRETLERİ

Eşyanın nakli esnasında eşyaya refakat eden ya da eşyanın yerinde tespiti için görevlendirilen memurların yol masrafları için ödenen ücrete yolluk ücreti denmektedir. G.K’ nuna göre refakat memurunun, zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamında ödenecek tazminat tutarı üzerinden yapılacak kaza ve ölüm sigortası yapılması da gerekmektedir (RG:24771, 2002 ö.).

Transit işlemlerinde yolluk ücretinin ödenmesinin amacı görevli memurun gittiği yerden dönüş masraflarının karşılanmasıdır.

Memur refakati, genelde yüklü miktarlarda teminat verilmesi gereken transit taşımalarda teminat yerine tercih edilen bir yöntemdir. Firmalar yüksek miktarda teminat verilmesi gerektiğinde finansman sıkıntısı çekmektedirler. Firmalar bu yüzden finansman sıkıntısı çekmek yerine yolluk ücreti ödeyerek eşyayı memur refakatinde taşıtmayı tercih etmektedirler.

Kara Yolu Taşıma Yönetmeliği’nde yapılan son düzenlemeler ile transit beyannamesinin 50 nolu hanesindeki ‘Asıl Sorumlu’ bölümüne taşıyıcı firma beyan edilmektedir. Bu düzenleme ile yolluk ücretleri ve sigorta giderleri taşıyıcı firmaya ait görünse de taşıtan firmaya masraflar fatura edilmektedir. Taşıyıcı firmanın BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Entegrasyonu Sistemi) sistemi üzerinde tanımlı bir teminatı bulunuyor ise (Global Teminat, UND teminatı gibi) refakat memuru nezaretine gerek kalmamaktadır. Ancak viski ve sigara transitinde mutlaka memur refakati aranmaktadır

Ancak birçok taşıyıcı firmanın sisteme kayıtlı bir teminatı bulunmamaktadır. Bu nedenle memur refakati çok sık başvuru olan bir transit yöntemi olma özelliğini korumaktadır.

Yolluk ücretleri, gidilecek mesafe ve yol süresi göz önüne alınarak Gümrük Müdürlüğüne hesaplanmaktadır. Her 3 araca bir refakat memuru olacak şekilde toplam refakat memuru hesaplanır. Her refakat memurunun ismine ayrı ayrı olacak şekilde yolluk ücretleri gümrük saymanlığına ödenir. Refakat memurlarının sigorta işlemlerinin de tamamlanmasına müteakiben araçların sevkine müsaade edilir.

Refakat memurlarının adına yapılan sigorta poliçeleri daha sonra poliçe geçerlilik süresi içinde aynı memur nezaretinde yapılacak başka transitlerde de kullanılabilir. Ancak daha sonra yapılacak refakat işlemlerinde aynı memurun görevlendirilmesi düşük bir ihtimaldir. Bu nedenlerle sigorta giderinin her refakat işlemi için taşıma maliyetine dâhil edilmesi gerekmektedir.

Bazı gümrük uygulamalarında eşyanın yerinde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu tip durumlarda görevlendirilen gümrük memurlarına eşyanın bulunduğu yere gidiş ve dönüş masrafları için yolluk ücreti ödenmektedir. Bu tip durumlar genellikle ayniyet tespiti ve eşyanın yerinde muayene edilebilmesidir. Burada görevlendirilmiş gümrük memurlarının hem gidiş ve hem de dönüş ücretlerinin ödenmesi nedeniyle normalde aynı yere yapılacak transit taşımacılığında refakat memuruna ödenecek yolluk ücretinin bir katı daha fazla ödeme yapılmaktadır. Aynı şekilde görevli memurun sigortasının yapılması gerekmektedir.

Tablo-1'de İzmir Gümrük Müdürlüğünden bazı noktalara olan refakat ücretleri görülmektedir.

Tablo-1 İzmir Gümrük Müdürlüğü'nden (Alsancak) Bazı Noktalara Refakat Ücretleri 2006

VARIŞ YERİ	MESAFE	ÜCRET
Adnan Menderes. Hava Alanı	17 km	40 Ytl
Gökbora Ant.	17 km	40 Ytl
Sasalı	30 km	65 Ytl
Pınarbaşı	15 km	25 Ytl
Otogar	11 km	17 Ytl
Ege Ser. Bölge	15 km	25 Ytl
Sarnıç	20 km	30 Ytl
Bayraklı	17 km	17 Ytl
Karşıyaka	11 km	17 Ytl
Çiğli	19 km	27 Ytl
Çiğli A.O.S.B.	21 km	30 Ytl
Buca	5 km	15 Ytl
Sahilevleri	13 km	21 Ytl
İnciraltı	12 km	19 Ytl
Narlıdere	15 km	25 Ytl
Hatay	7 km	11 Ytl
Üçkuyular	10 km	15 Ytl
Yolcu Salonu Alsancak	2 km	5 Ytl
Umat Ant.	2 km	5 Ytl
Kahramanlar	4 km	7 Ytl
Karabağlar	10 km	15 Ytl
Bornova	10 km	15 Ytl
Altındağ	10 km	15 Ytl
Barsan Ant.	30 km	43 Ytl
Çeşme	98 km	38 Ytl
Aliğa	33 km	35 Ytl
Manisa	36 km	50 Ytl
Elmas Ant. Kemalpaşa	24 km	35 Ytl
Çobantur Ant.	24 km	35 Ytl
Arkas Ant. Kemalpaşa	24 km	38 Ytl
Torbalı	56 km	40 Ytl
Tire	95 km	45 Ytl
Menemen	29 km	50 Ytl

Kaynak: İzmir Gümrük Müdürlüğü Muhasebe Servisi

2.2. ARDIYE ÜCRETLERİ

Eşyanın gümrük kontrolü altında geçici depolama alanında kaldığı süre için ödenen bekleme ücretidir. En önemli lojistik maliyetlerden biri olan depolama maliyeti eşyanın gümrüklü sahaya girdiği anda başlamaktadır.

Geçici Depolama Yeri: Taşıtların durduğu veya yanaştığı yerlere yakın olan ve eşyayı dış etkilerden mümkün mertebe koruyabilecek şekilde düzenlenmiş etrafi kapatılmış alanlardır (RG:24771, 2002 p.).

Ardiye ücretleri eşyanın cinsine, ağırlığına, hacmine, ambarda bekleme süresi göre hesaplanmaktadır. G.K.'na göre serbest dolaşımda olmayan eşya özel ya da kamuya ait geçici depolama alanlarında depolanabilir. Bu durumda ardiye ücretleri her geçici depolama yeri için farklılık göstermektedir.

Eşya G.K.' nun 46. maddesinde belirtilen sürelerden fazla geçici depolanan eşya statüsünde kalmaz. Eşyanın daha uzun süre geçici depolama alanında kalabilmesi için eşyanın antrepo rejimine tabi tutulması gerekmektedir. Antrepo rejimine tabi tutulan eşya özel ya da genel sınıf bir antrepoda süre kısıtlaması olmaksızın kalabilmektedir.

Geçici depolama alanında bulunan eşya için 4458 sayılı gümrük kanununun 3. maddesinin 14. fıkrasına göre verilecek olan rejim beyannamesinde ödenen ardiye ücreti “Yurt İçi Diğer Gider” bölümüne eklenmektedir. Bu alana eklenen meblağ beyannamenin KDV matrahına dâhil olmaktadır. Beyanname tescil aşamasına kadar olan süre için hesaplanan ardiye ücretleri gümrük işlemleri kısa süre içinde tamamlanmaz ise beyanname tescilinden sonraki dönem için ödenen ardiye ücretinin beyanname KDV matrahına dâhil edilmemiş olmaması bazı sorunlara neden olmaktadır. Beyannamenin işlemleri tamamlandıktan sonra gümrük idaresi tarafından yapılan sonradan kontrol işlemlerinde eksik KDV matrahı belirlenmekte ve eksik ödenen KDV için KDV kanununun 48. ve 51. maddelerine istinaden ek tahakkuk faiziyle birlikte çıkartılmaktadır (RG: 18563, 1984).

Tablo-2’de İzmir Liman İşletmesi ardiye ücretleri verilmiştir.

Tablo-2 TCDD İzmir Liman İşletmesi Ardiye Ücretleri Tablosu 2006

EŞYA CİNSİ	ARDİYE HİZMETLERİ TON/ADET					
	İTHAL		İHRAÇ		TRANSİT	
Genel Yük	0,50 \$ / Ton		0,30 \$ / Ton		0,30 \$ / Ton	
DÖKME KATI	0,50 \$ / Ton		0,25 \$ / Ton		0,25 \$ / Ton	
DÖKME SIVI	0,30 \$ / Ton		0,15 \$ / Ton		0,15 \$ / Ton	
DÖKME SIVI	Tehlikeli. Eşya 4,5 \$ / Ton		Tehlikeli. Eşya 4,5 \$ / Ton		Tehlikeli. Eşya 4,5 \$ / Ton	
BOŞ KONTEYN ER	5 GÜN MUAF.		5 GÜN MUAF.		5 GÜN MUAF.	
	20'= 3 \$/Gün	40'= 5 \$/Gün	20'= 3 \$/Gün	40'= 5 \$/Gün	20'= 2 \$/Gün	40'= 4 \$/Gün
DOLU KONTEYN ER (İhr.ve transit ilk 5 gün muaf)	İlk 15 Gün	Sonrası	İlk 10 Gün	Sonrası	İlk 15 Gün	Sonrası
	20'= 7 \$/Gün	20'= 12 \$/Gün	20'= 6 \$/Gün	20'= 10 \$	20'= 4 \$/Gün	20'= 6 \$/Gün
	40'= 12 \$/Gün	40'= 18 \$/Gün	40'= 10 \$/Gün	40'= 15 \$	40'= 6 \$/Gün	40'= 10 \$/Gün
TEHLİKEL İ KONTEYN ER	İlk 15 Gün	Sonrası	İlk 10 Gün	Sonrası	İlk 15 Gün	Sonrası
	20' = 8,4 \$/Gün	20' = 14,4 \$	20' = 7,2 \$/Gün	20' = 12 \$	20' = 4,8 \$/Gün	20' = 7,2 \$
	40' = 14,4 \$/Gün	40' = 21,6 \$	40' = 12 \$/Gün	40' = 18 \$	40' = 7,2 \$/Gün	40' = 12 \$
TEKRAR SEVK KONTEYN ER	.....		.....		.....	
OTOMOBİ L JEEP PİKAP MİDİBÜS	5 \$/Gün		2,5 \$/Gün		2,5 \$/Gün	
PALETLİ ARAÇ	6 \$/Gün		3 \$/Gün		3 \$/Gün	
CANLI HAYVAN	.....		.....		.....	

Kaynak:www.tcdd.gov.tr. Ulaşım 2007

Tablo-3’de İzmir bölgesindeki bazı antrepoların ardiye, küşat ve hamaliye ücretleri hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo-3 İzmir Bölgesindeki Bazı Antrepoların Ardiye Tarifeleri 2006

ANTREPO	ARDIYE ÜCRETİ	KÜŞAT ÜCRETİ	HAMALİYE ÜCRETİ	ASGARİ FATURA BEDELİ
Elmas Ant.	Ton x Gün x 0.50 \$	Ton x 1 \$	Ton x 3 \$	Yok
Elmas Yanıcı Ant.	Ton x Gün x 3.50 \$	Ton x 1 \$	Ton x 5 \$	Yok
Umat Ant.	Ton x Gün 0.80 \$	Ton x 1 \$	Ton x 3 \$	25 YTL
Sch.Arkas Ant.	Ton x Gün x 0.35 \$	Ton x 5 \$	Ton x 3 \$	25 EUR
TCDD Ant.	Ton x Gün x 1 EUR	Ton x 1 EUR	Ton x 5 EUR	Yok
Gökbora Ant.	Ton x Gün x 0.30 EUR	Ton x 1 EUR	Ton x 4 EUR	Yok
THY Ambarı	Ton x Gün x 0.03 EUR	Ücretsiz	Anlaşmalı	25 EUR
Solmaz Ant.	Ton x Gün x 0.03 EUR	Ücretsiz	Ton x 3 \$	30 USD

Kaynak: HG Gümrük Müşavirliği A.Ş. kaynaklarından oluşturulmuştur.

Taşıt Üstü İşlemler(Supalan): Eşyanın özelliği itibariyle antrepo veya geçici depolama yerine alınmayacak eşyaların taşıt üstü gümrük işlemine tabi tutulabilmesi mümkündür.

Taşıt üstü gümrük işlemleri yaygın basitleştirilmiş usul kapsamında aşağıda belirtilen eşyalara uygulanmaktadır:

- “Dökme eşyaya,
- Getirildiği mahalde bulunan geçici depolama yeri ve antrepoya konulamayacak ağırlıkta ve hacimdeki dökme olmayan eşya ile boşaltılması ve taşınması özel düzenekli araç ve taşıt gerektiren eşya,
- Getirildiği mahalde konulmasına ve korunmasına yönelik özel düzenek ve yapı bulunmayan petrol ürünleri ile yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı, yanmayı artırıcı, tehlikeli ve zararlı kimyasal maddeler ile gıda maddelerinin,

Taşıt üstü gümrük işlemine tabi tutulabilmesi için gümrük idaresinden izin alınması gerekmektedir.”

Gümrükçe onaylanmış kişi unvanı belgesi sahibi olanlar tarafından eşyaları için yaygın basitleştirilmiş usul talep edilmesi halinde, bu talep eşyanın yukarıda belirtilen özellikleri taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın taşıt üstü gümrük işlemlerinden yararlanabilir (RG: 24812, 2002).

Taşıt üstü işlemler eğer kara yolu ile gelen eşya için uygulanıyor ise taşıt gümrüğün uygun göreceği taşıt üstü işlemler sahasına alınır. Eğer eşyanın çıkışı hemen yapılamayacak ise TIR dorsesini bırakarak sahadan ayrılabilir. Kara yolu ile gelen eşya, taşıt üstü işlemler sahasında kaldığı süre zarfında ayrı bir ardiye ücreti tarifesine tabi olacaktır.

Taşıt üstü işlemler eğer deniz yolu ile gelen eşya için uygulanıyor ise eşya gemiden doğrudan kara taşıtına yüklenecek sevk edilir. Taşıt üstü işlem talep edildikten sonra yeterli sayıda kara taşıtı temin edilemez ise eşya liman sahasında uygun görülen bir yere alınacak ve ayrıca ardiye tarifesi uygulanacaktır.

Taşıt üstü işlemlerin amacı acil olarak üretimde kullanılacak malların daha hızlı sevk etmek ve ambara alınmasında çeşitli sakıncalar bulunan eşyanın geçici depolama alanına alınmadan sevk edilmesini sağlamaktır. Bu işlem aynı zamanda ardiye ücretinden muafiyet sağlandığı için tercih edilen bir yöntemdir.

2.3. FAZLA MESAİ ÜCRETLERİ

Tespit edilmiş bulunan normal çalışma saatleri dışında veya resmî tatil günlerinde gümrük memurlarının çalışması, fazla çalışma ücretine tâbi olup, iş sahiplerinin mesai saatleri içinde yapacağı yazılı isteğe bağlıdır.

Fazla mesai çalışması için başvurular gümrük müdürlüğü tarafından incelenir ve başvurunun haklı görülmesi durumunda, gümrük personelinden fazla mesaide yapılacak işin özelliğine göre bilgi ve tecrübeye sahip memurlar seçilerek görevlendirilir (RG:24771, 2002 r.).

Genelde işlem hacmi çok olan bir gümrük idaresinde, normal bir iş günü başlangıcında başlatılan beyannamenin kabul ve muayene işlemleri mesai saatleri

içerisinde tamamlanmakta ancak eşyanın ilgisine teslim edilmesi işlemi mesai saatlerinin bitimine rastlamaktadır.

Genellikle fazla mesai uygulaması ithalat işlemleri için, acil olarak üretimde kullanılacak eşyalara uygulanmaktadır. Bazı durumlarda eşyanın özelliği nedeniyle de (canlı hayvan, canlı balık vb.) fazla mesai uygulanmaktadır. İthalat işlemlerinde ayrıca deniz yoluyla dökme olarak gelen her eşya için fazla mesai ücreti ödenmektedir. Çünkü geminin boşaltılması, özel bir sorun olmadıkça gün boyu liman idaresince sürdürülmektedir.

Fazla mesai uygulaması ihracat işlemlerinde deniz yolu ile ihracatta; gümrük beyannamesinin işlemlerinin geminin kalkış zamanına yetişmemesi durumunda uygulanır. Fazla mesai uygulaması kara yolu ile ihracatta ise siparişin acil olması ya da multimodal taşımacılıkta TIR'ı önceden planlanmış olan Ro-Ro seferlerine yetiştirebilmek amacıyla uygulanır.

Gümrük idaresinden kaynaklanan nedenlerle işlemlerin normal çalışma saatleri dışına sarkması halinde ilk saat için fazla mesai ücreti tahsil edilmemektedir. Bu durumda ilk saatten sonraki saatler için fazla mesai ücreti tahsilâtı yapılmaktadır (GGM: 2005/17 Genelge, 2005).

Mesai saatleri Valilik tarafından belirlenmektedir. Fazla mesai ücretleri aşağıda belirtilen şekilde hesaplanmaktadır.

Komple ihracat işlemleri için kara ve havaalanı gümrüklerinde fazla çalışmada görevlendirilen personel sayısı 5 kişidir. Yükümlülerin fazla çalışma taleplerine istinaden tahsil edilecek fazla mesai ücreti;

Çalışılan saat X 5 (görevli personel sayısı) X 15 YTL, şeklinde hesaplanarak tahsil edilmektedir.

Komple ithalat işlemleri için kara, deniz ve havaalanı gümrük işlemlerinde fazla çalışmada görevlendirilen personel sayısı 10 (on) kişidir. Yükümlülerin fazla çalışma taleplerine istinaden tahsil edilecek fazla mesai ücreti,

Deniz Gümrük İdarelerinde; çalışma saati (3) X 10 (Personel sayısı) X 15 YTL=450 YTL (fazla çalışma ücreti) şeklinde hesaplanarak tahsil edilmektedir.

Kara Gümrük İdarelerinde; 10 (Personel Sayısı) X 15 YTL X Çalışma Saati (2,5 saat) = 375 YTL

Fazla mesai ücretlerinin hesaplanması kesin ölçülere bağlansa da uygulamada her gümrük idaresi kendi ücret tarifesinin belirlenmesinde yörenin sosyo ekonomik koşulları, gümrük idaresinin yerleşim merkezlerine olan mesafesi ve ulaşım imkânlarını dikkate almaktadır.

Çalışma saatleri dışında iş görecek memurlara fazla çalışma ücretinden başka yol masrafları da ödenir veya bunların götürülüp getirilmeleri iş sahiplerince sağlanmaktadır.

Belediye sınırları dışında bir yerde yapılacak çalışmalar için ilgili firma ayrıca çalışan memur başına belirlenen rakamda harcırah ödemektedir(RG: 24771 2002 s.). Ödenen fazla mesai ücretleri daha sonra G.K.'nunda belirtilen şekilde Gümrük Müsteşarlığının tüm teşkilatına dağıtılmaktadır. Fazla mesai ücretinin peşin ödenmesi esas olmakla birlikte resmi tatil günlerine rastlayan fazla mesai talepleri daha sonraki ilk mesai günü ödenmek üzere verilen taahhünameyle ödeme ertelenebilir.

Tablo-4' de İzmir bölgesindeki bazı gümrük müdürlüklerinin uyguladığı fazla mesai tarifeleri gösterilmektedir. Komple işlemlerde ücretlendirme 3 saat için yapılmaktadır. Üç saati geçen fazla çalışmalarda ücret tarifesi gümrük bazında değişiklik göstermektedir.

Tablo-4 İzmir Bölgesindeki Bazı Gümrük Müdürlüklerinin Fazla Mesai Ücreti Tarifeleri 2006.

İZMİR GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ FAZLA MESAI TARİFESİ	
İTHALAT İŞLEMLERİ	
Komple ithalat (3 konteynere kadar)	385 Ytl
Komple Taşıt üstü ithalat (3 TIR a kadar)	450 Ytl
Tek Servis	80 Ytl
Saymanlık	80 Ytl
TCDD İzmir Limanı İthalat Gümrük İşlemleri	
1 ila 3 araç	80 Ytl
4 ila 6 araç	95 Ytl
7 ila 10 araç	155 Ytl
11 ila 20 araç	215 Ytl
21 ila 30 araç	230 Ytl
31 ila 40 araç	285 Ytl
Güm. Muhafaza (araç başı)	10 Ytl
İHRACAT İŞLEMLERİ	
Komple İhracat	55 Ytl
ATR Servisi	40 Ytl
Saymanlık	55 Ytl
MANİSA GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ FAZLA MESAI TARİFESİ	
İTHALAT İŞLEMLERİ	
Komple ithalat (servis ayrımı yok)	140 Ytl
İHRACAT İŞLEMLERİ	
Komple İhracat(servis ayrımı yok)	90 Ytl
EGE SERBEST BÖLGE GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ FAZLA MESAI TARİFESİ	
Bölgeden Türkiye'ye eşya çıkış	150 Ytl
Bölgeye yurtdışından eşya girişi	135 Ytl
Bölgeye Türkiye'den eşya girişi	98 Ytl
Bölgeden yurtdışına eşya çıkışı	135 Ytl
ADNAN MENDERES HAVALİMANI GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ FAZLA MESAI TARİFESİ	
İTHALAT İŞLEMLERİ	Saat başı memur başına 12 Ytl
İHRACAT İŞLEMLERİ	Saat başı memur başına 7Ytl

Kaynak: HG Gümrük Müşavirliği A.Ş. kaynaklarından oluşturulmuştur.

Eşyanın antrepodan mesai saatleri dışında çıkartılması durumunda antrepo işletmesine fazla mesai ücreti ödenmektedir.

Tablo-5’de İzmir’de bazı antrepoların uyguladığı fazla çalışma ücretleri belirtilmektedir.

Tablo-5 İzmir Bölgesindeki Bazı Antrepoların Fazla Mesai Tarifeleri

ANTREPO	FAZLA MESAI ÜCRETİ	FAZLA MESAI DETAYLARI
Elmas Ant	50 Ytl	Standart
Umat Ant.	100 Ytl	Resmi Tatillerde 200 Ytl
Arkas Ant.	50 \$	Standart
TCDD Ant	3 saati 80 Ytl	3 saatten sonrası 160 Ytl
Gökbora Ant.	25 Ytl	Standart
THY Ambarı	65 Ytl	Standart
Solmaz Ant.	40 Ytl	Standart

Kaynak: HG Gümrük Müşavirliği A.Ş. kaynaklarından oluşturulmuştur.

2.4. TEMSİL HİZMETİ MALİYETLERİ VE GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ MESLEĞİ

Gümrük kanunu’na göre herkes gümrük işlemlerinin takip edilip sonuçlandırılması için temsilci tayin edebilir. Bu kişiler gümrük kanununda temsilci için belirtilen şartları yerine getirmelidir (RG: 23866, 1999 b.).

2.4.1 Gümrük Müşavirliği Mesleği

Malların gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına ilişkin gümrük işlemlerini, dolaylı temsil yoluyla takip eden ve sonuçlandıran ve kendilerine Gümrük Müsteşarlığınca gümrük müşavirliği izin belgesi verilen serbest meslek sahiplerine Gümrük Müşaviri denilmektedir.

Bugün itibariyle İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Mersin Gümrük Müşavirliği Derneklerine kayıtlı yaklaşık 1400 firma olup, bu firmalarda toplam 32000 civarında kişi çalışmaktadır. Aynı zamanda Türkiye genelinde yaklaşık rakamlarla 2300

Gümrük Müşaviri ile 5000 Gümrük Müşavir Yardımcısı olmak üzere toplam 7300 kişi karneli olarak dış ticaret sektöründe faaliyet gösteren firmalar adına gümrük işlemlerini takip edip sonuçlandırmaktadır(Tabaklar ve Tuna 2006).

Gümrük Müşavirleri ile Gümrük Müşavir Yardımcılarının başlıca sorumlulukları şunlardır.

- (1)- Gümrük İşlemlerinin mevzuata uygun olarak yürütülmesini sağlamak,
- (2)- Gümrük vergileri ile gümrük idarelerince tahsil edilmesi gereken diğer vergilerin (KDV, ÖTV... vb) doğru olarak tahsil edilmesini sağlamak,
- (3)- Dış ticaret alanında faaliyette bulunan firmalara danışmanlık hizmeti vermek.

Gümrük müşavirleri bu hizmetleri;

- Bir tüzel kişiliği doğrudan temsil yoluyla,
- Serbest meslek erbabı olarak,
- Tüzel kişilik ortağı olarak,

Yürütürler.

2.4.2. Temsil Hizmeti

Temsil, doğrudan veya dolaylı olabilir. Temsilci, doğrudan temsil durumunda kendi çalıştığı firmanın işlerini takip etmektedir. Doğrudan temsilde temsilci sahip olduğu temsil yetki belgesini gümrük idarelerine ibraz etmek zorundadır. Dolaylı temsil durumunda firma dışarıdan bir gümrük müşaviri ile anlaşmakta ve işlerini gümrük müşaviri kanalı ile takip etmektedir. Dolaylı temsilde gümrük müşaviri gümrük idaresine temsil hakkını gösteren vekâletnameyi ibraz etmek zorundadır.

Gümrük idarelerinde dolaylı temsil yoluyla iş takibini sadece eşya sahibince verilmiş noter tasdikli vekâletnameyi haiz gümrük müşavirleri yapabilir.

Bu vekâletnamelerde aşağıda belirtilen hususlar bulunmalıdır.

- “Tarafların açık adresleri, vergi daireleri ve vergi sicil numaraları.
- Yapılacak işlerin amacı, kapsamı.
- Tarafların 4458 sayılı Gümrük Kanununda yer alanlara ilaveten belirlemeleri gereken karşılıklı sorumluluk ve yükümlülükleri.
- Vekâletname yeri, tarihi ve süresi.
- Temsilin türü.” (RG: 24771, 2002 ş.)

Dolaylı temsil, serbest faaliyette bulunan ya da bir tüzel kişilik altında çalışan gümrük müşavirleri tarafından yapılırken doğrudan temsil firma bünyesinden görevlendirilen personel tarafından yapılmaktadır.

Doğrudan temsilde beyannamelerin imzalanması, tahakkukun tebellüğü ve itiraz gibi hukuki sonuç doğuran tasarruf ve işlemler dışındaki gümrük işlemlerini yürütecek personelin gümrükte iş takibi yapabilmesi için kişinin o şirketin çalışanı olduğunun tespiti açısından aşağıdaki belgeler aranmaktadır:

- “Çalıştığı şirket tarafından sigorta ettirildiğine ilişkin her dört ayda bir ibraz edilecek S.S.K. 4 aylık sigorta primleri bordrosu.
- Şirket muhasebesi tarafından düzenlenmiş ve tasdik edilmiş maaş bordrosu.
- Vekâleti haiz olan kişinin maaşından yapılan gelir vergisi kesintilerinin vergi dairelerine yatırıldığını gösterir belge.”

Söz konusu belgeleri haiz olan kişiler şirketleri adına beyannamelerin imzalanması, tahakkukun tebellüğü ve itiraz gibi hukuki sonuç doğuran tasarruf ve işlemler dışındaki gümrük işlemlerini yürütebilmektedir.

“Gümrük idarelerinde doğrudan temsil yoluyla iş takibi yapabilecek olan bu kişilerin beyanname imzalayabilmesi için diğer şartlara ek olarak şirketi temsil etmeye yetkili olduğunu gösterir temsil belgesini haiz olması gerekmektedir. Temsil belgesinin Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlanması ve konuya ilişkin Ticaret Sicil Tüzüğü'nün 104 üncü maddesi uyarınca düzenlenen Ticaret Sicil Tasdiknamesinin ilgili gümrük idaresine ibrazı gerekmektedir (RG:11548, 1998).”

Gümrük müşaviri firma bünyesinde çalışsa dahi doğrudan temsil durumunda yukarıdaki şartları yerine getirmelidir.

Gümrük kanununa göre herkes kendine ait eşya ile ilgili gümrük işlemlerini takip edebilmektedir. Ancak gümrükleme konusunun karmaşıklığı ve uygulamalarda yapılacak hataların düzeltilme maliyetinin çok yüksek olması nedenleriyle dış ticaret yapan firmalar gümrük işlemlerini bu alanda uzmanlaşmış ve ehliyet sahibi gümrük müşavirlerine (dolaylı temsil) yaptırmaktadır.

2.4.3. Temsil Hizmeti Maliyetleri

Herhangi bir gümrük müşavirliği şirketine bağlı olmaksızın müstakil olarak dolaylı temsilci sıfatıyla gümrük işlemlerini takip eden gümrük müşavirleri, gördükleri hizmet karşılığında elde edecekleri her tür gelir için hesabına beyanda buldukları kişi veya kuruluş ya da taşımacılara serbest meslek makbuzu düzenlemek zorundadır. Bu kişilerin yaptıkları hizmet karşılığında başka bir şirket veya kişi fatura, makbuz veya benzeri belge düzenleyemez.

Gümrük müşavirliği şirketi kapsamında yapılan işlemler karşılığında gümrük müşavirliği şirketi beyanda buldukları kişi veya kuruluş ya da taşımacılara fatura düzenlemek zorundadır.

Dolaylı temsil kapsamında hizmet veren gümrük müşavirliği şirketleri ile ilgili olarak Gümrük Yönetmeliğinin 698. maddesinde ‘Gümrük müşavirliğinin bir tüzel kişilik oluşturularak yürütülmesi halinde, tüzel kişilik ortaklarının gümrük müşaviri olması zorunludur. Bu durumda, gümrük beyannamesi veya beyanname kabul edilen diğer belgeler üzerine imzasını atmış olanların vergi kaybına neden olan durumu bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde, bunlar, gümrük idaresine karşı bağlı buldukları tüzel kişilikle birlikte müteselsilen sorumlu olur. Bu hallerde, ilgili gümrük müşavirinin kişisel cezai sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, işlemi yapan kişi ile birlikte şirket de gümrük idaresince alınan vergiler ve para cezaları yönünden müteselsilen sorumludur’ hükmü amirdir (RG:24771 2002). Bu durumda dolaylı temsil yapan gümrük müşavirleri bu hizmeti eğer bir tüzel kişilik kapsamında yapıyorlar ise imzaladıkları beyanname ile yükümlünün yapılan işlemde kaynaklanabilecek tüm vergilerine ve cezai durumlarda ortaya çıkacak para cezalarına müteselsilen ortak olmaktadır. Bu kapsamda gümrük müşaviri tarafından imzalanan beyanname ile ilgili ortaya çıkacak herhangi bir sorunda eğer yükümlü vergi ve cezaları ödeyemez ise müteselsil sorumluluk kapsamında vergi ve cezalar imzayı atan gümrük müşavirliği tüzel kişiliğinden tahsil edilecektir.

Müteselsil sorumlulukta göz önüne alındığında gümrük müşavirliğinin çok riskli bir meslek olduğu görülmektedir. Ayrıca 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında en küçük cezadan hüküm giyilmesi durumunda gümrük müşavirinin müşavirlik belgesi bir daha geri verilmemek üzere elinden alınmaktadır.

Son dönemde gerek Kabahatler Kanunu gerekse Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yapılan değişikliklerle maddi yaptırımlar artırılmış ve birçok suça karşılık hapis cezası getirilmiştir.

Bazı çevrelerde gümrük müşavirlerinin yaptığı işler küçümsenmekte ve buna karşın ödenen ücretlerin çok yüksek olduğu yönünde yorumlar yapılmaktadır. Oysaki tüm bunlar göz önüne alındığında gümrük müşavirinin imzaladığı her beyanname ile riske ortak olduğu düşünülürse gümrük müşavirlerine ödenen ücretin hiçte fazla olmadığı anlaşılacaktır.

Gümrük müşavirliği mesleği henüz bir oda çatısı altında örgütlenemediğinden gümrük müşavirlik ücretleri konusunda kesin bağlayıcı hükümler bulunmamakla birlikte G.K.' nun 6.geçici maddesinde belirtilen kapsamda Gümrük Müşavirliği Dernekleri ücret tarifeleri belirlemektedir; bu tarifeler Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce onaylanmaktadır. Bu uygulama'nın İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneğince uygulanan tarifesi aşağıda tablo halinde belirtilmiştir.

Tablo-6' da İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneğinin 2006 yılı asgari ücretleri belirtilmektedir.

Tablo-6 Gümrük Müşavirlik Hizmetleri Asgari Ücret Tablosu 2006 (İGMD)

İHRACAT İŞLEMLERİ (Beher Beyanname)	
Hava Gümrükleri	100.- YTL
Kara Gümrükleri	125.- YTL
Deniz Gümrükleri	150.- YTL
İkinci Gümrük yoluyla ihracat	250.- YTL
İlave Beher Tır (Kara)	35.- YTL
Azami ücret	Fob. Bedelinin % 1'i
İTHALAT İŞLEMLERİ (Beher Beyanname)	
Hava Gümrükleri	150.- YTL
Kara Gümrükleri	200.- YTL
Deniz Gümrükleri	250.- YTL
İlave Beher Tır (Kara)	50.- YTL
İlave Beher Konteyner (Gemi)	75.- YTL
Azami ücret	Cif. Bedelinin % 2'si
TRANSİT İŞLEMLERİ	
Transit İşlemleri	250.- YTL
Özet beyan/Transit (1 Adet)	50.- YTL
GÜMRÜK ANTREPO İŞLEMLERİ	
Antrepo beyanname	50.- YTL
GEÇİCİ İTHALAT İŞLEMLERİ VE ATA KARNESİ	
Geçici İth./ ATA karnesi (1 adet)	200.- YTL
SERBEST BÖLGE İŞLEMLERİ	
Serbest Bölge İşlem Formları (1 adet)	75.- YTL

Tablo-6 devamı

DANIŞMANLIK ÜCRETLERİ	
Büroda sözlü danışma bir saate kadar	100 YTL
Takip eden her saat için	50 YTL
Davetle gidilen yerde danışma bir saate kadar	250 YTL
Takip eden her saat için	100 YTL
Yazılı Danışma	250 YTL
Sürelili Danışma Ücreti (Aylık)	500 YTL

Kaynak:<http://www.igmd.org/asgariucet.asp>. Ulaşım 2007

“Bu ücretlere ayrıca KDV dâhil edilir. Mesai harici işlem taleplerinde asgari ücretlerin % 50 fazlası ilave edilir.

Gümrük müşavirlik hizmetleri için ücretler tarife ile belirlenirken Resmi Kurum ve Kuruluşlardan alınacak izin ve belgelerin (Dâhilde İşleme İzin Belgesi, Dâhilde İşleme İzni, Yatırım Teşvik Belgesi, Hariçte İşleme İzin Belgesi ve diğer proje bazlı işlemler vb.) ücretleri yükümlü ile karşılıklı görüşme yoluyla tespit edilir.

Ücret tarifesinde yer almayan konularda ilave ek hizmetlerin (Tahlil, Elleçleme, Yükleme, Boşaltma Nezaret Ücretleri, Kurye, Ulaşım, Konaklama, Matbuat vb.) ücretleri yükümlü tarafından karşılanır.

Gümrük işlemlerinde kullanılan ve ücret karşılığı temin edilen tüm belgeler (Beyanname, Dolaşım Belgesi, Menşe Şahadetnamesi, Kimyahane Tahlil Formu, vb.) yükümlü tarafından karşılanır.” (www.igmd.org 2007)

Tüzel kişilik sahibi olan gümrük müşavirliği şirketleri kestikleri faturaya %18 KDV dâhil ederken; serbest çalışan gümrük müşavirlerinin kestikleri serbest meslek makbuzuna KDV dâhil edilmemektedir. Ancak serbest meslek makbuzu kesilen firma makbuz tarihini takip eden ayın vergi matrahında serbest meslek makbuzu tutarının % 20 si oranında stopaj ödemektedir. Bu durum toplam vergi matrahının detayında ancak görülebildiğinden gözden kaçabilmektedir.

Gümrük Kanununun geçici 6. maddesinde belirtildiği üzere gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcıları çıkarılacak bir kanunla bağlı buldukları gümrük başmüdürlüğü görev alanı itibariyle kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütleninceye kadar gümrük kanunu kapsamındaki kurallara uymak durumundadır. Gümrük Kanununun yürürlüğe girdiği 2000 yılından bugüne gümrük müşavirliği halen bir oda çatısı altında toplanamamıştır. Bu nedenle gümrük müşavirleri derneklerinin yayımladıkları asgari ücret çizelgelerine bire bir uyulmamaktadır.

2.5. GÜMRÜK VERGİLERİ

Dış ticaret işlemlerinde uygulanan vergi uygulamalarına gümrük vergisi denmektedir. Bir ülkenin ulusal ekonomisini dışarıya kapamadan korumak amacıyla başvurduğu ana yöntem gümrük vergisi oranlarını (tarife önlemleri) düzenlemektir. Gümrük vergisi oranları tercihli tarife uygulanmadığı sürece her ürün bazında değişiklik gösterebilmektedir.

Osmanlı döneminde gümrük tarifeleri kapitülasyonlar nedeniyle o dönem için çok düşük sayılabilecek bir oran olan %4-5 seviyesindedir. Lozan Antlaşmasında kapitülasyonların kaldırılmasına müteakiben ancak 1929 yılından itibaren gümrük tarifelerinin yükseltilmesi mümkün olmuştur. Bu dönemde spesifik vergilendirme uygulanmıştır. 1964 yılında kabul edilen 474 sayılı kanunla bugünkü vergi tarife uygulamalarının temeli atılmıştır. 474 sayılı kanunla gümrük vergilerinin ad valorem usulde düzenlenmesi esas alınmıştır. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ki dönemde gümrük tarifelerinin ayarlanması parlamento kararı ile yapılmaktaydı; 474 sayılı kanun ile hükümetlere gümrük tarifelerini ayarlama yetkisi verilmiştir(Seyidoğlu, 155).

Tercihli Tarife: Ülkelerin karşılıklı veya tek taraflı olarak bir ülkeye karşı düşük tarife uygulamasıdır. Tercihli tarife uygulamasında vergiler sifra kadar indirilebilir. Tercihli tarife uygulamaları ülke gurupları arasında da uygulanabilir (RG:24771 2002 t.).

Tercihli tarife uygulaması ülkelerin ekonomik ve politik durumlarına göre düzenlenmektedir. Tercihli tarife uygulamaları genellikle karşılıklıdır. Türkiye Gümrük birliği'ne 1996 yılından itibaren girmiş olduğundan AB nin tercihli tarifeleri Türkiye'yi de bağlamaktadır.

Tercihli tarife uygulamalarının en yaygın olanı Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında, gelişme yolunda olan ülkelere tanınan vergi indirimleridir. Ülkemizde GTS kapsamı ülkelerle ticarete Menşei Form A belgesi ibrazı durumunda tercihli tarife uygulamaktadır.

Türkiye'nin tercihli tarifeleri: "AB ülkeleri ve AB ile uyumlu olarak hazırlanan Serbest Ticaret Antlaşması imzalanan ülkeler/ülke gurupları(EFTA, İsrail, Tunus, Fas, Makedonya, Bosna-Hersek Cumhuriyeti, Hırvatistan, Batı Şeria Ve Gazze Şeridi, Suriye) ve Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında En Az Gelişmiş Ülkeler ile bazı Gelişme Yolunda Ülkelere tanınan tercihli tarifeleri kapsamaktadır." (RG:24771, 2002 t.)

Gümrük vergileri gümrük tarifeleri temel alınarak belirlenmektedir. Türkiye'de gümrük vergileri Türk Gümrük Tarife Cetveline göre belirlenmektedir.

Türk Gümrük Tarife Cetveli: Gümrük Müsteşarlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan; eşyanın cins, nev'i ve niteliklerine göre sistematik bir şekilde numaralandırılarak sınıflandırıldığı ve alınacak gümrük vergisi oranlarının gösterildiği cetveldir(RG:24771, 2002 u.).

Türk Gümrük Tarife Cetveli Dünya Gümrük Örgütünce 01 Ocak 1988 tarihinde kabul edilen Armonize Sisteme dayanmaktadır. Türkiye Armonize Sistemi 01 Ocak 1989 tarihinde kabul etmiştir.

Armonize Sistem (AS): Armonize mal tanımı ve kodlama sistemi olan Armonize Sistem Gümrük İşbirliği Konseyi tarafından 14 Haziran 1983 tarihinde kabul edilen Uluslararası Armonize Mal Tanımı ve Kodlaması Anlaşmasına

dayanmaktadır. Daha sonra 1988 yılında yenilenen sistemin şu anda 89 akit tarafı bulunmaktadır. Armonize Sistemi kabul etmemiş olsalarda bu sisteme göre dış ticaretini düzenleyen 78 ülke bulunmaktadır. Bu 167 ülkenin ticareti, dünya ticaretinin %95 ini oluşturmaktadır. (Uysal 2005).

Armonize Sistem kuralları dâhilinde düzenlenen Türk Gümrük Tarife Cetveli 12 hanelidir.

Tablo-7 'de Türk Gümrük Tarife Cetvelinden Armonize Sistem kodlarının açılımı gösterilmektedir.

Tablo-7 TGTC Armonize Sistem Kodlarının Açılımı

<u>1 2 3 4 5 6</u>	<u>7 8</u>	<u>9 10</u>	<u>11 12</u>
AS Nomanklatür Kodu	Kombine Nomanklatür Kodu	Milli alt Açılım kodu	İstatistik Kodu

Kaynak:4458 Sayılı G.K.'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik

İstatistik pozisyonlarına bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin sütununda 12 rakamlı kod kullanılmıştır. İlk altı rakam Armonize Sistem Nomanklatür kodunu, 7-8 inci rakamlar AB'nin Kombine Nomanklatür kodunu, 9-10 uncu rakamlar farklı vergi uygulamaları nedeniyle açılan pozisyonları gösteren kodlarını, 11-12 inci rakamlar ise istatistik kodlarını göstermek için kullanılmıştır.

Bu kapsamda Armonize Sistemin ilk 6 rakamı dünyanın her yerinde aynı eşyayı tanımlarken; ilk 8 rakamı sadece AB ülkelerinde aynı eşyanın karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında ithal edilen eşyaların ilk 8 rakamı üzerinden Dâhilde İşleme Belgesi/İzni verilmektedir.

Armonize Sistem'de toplam 21 bölüm altında 96 fasıl başlığı bulunmaktadır. Bu sistem çatısı altında ticarete konu olabilecek her türlü emtia bulunmaktadır. Armonize Sistemin kuruluş planı hammadeden işlenmiş son mamule doğru artan

Sayısal değer büyüdükçe eşyanın işleme oranının yükseldiği bir sistem uygulanmıştır.

Tablo-8 'de Türk Gümrük Tarife Cetveli'nden fasıl başlıklarının açılımından örnek bir bölüm.

Tablo-8 Türk Gümrük Tarife Cetvelinden Fasılların Örnek Bir Görünüşü

BÖLÜM XIII	
TAŞ, ALÇI, ÇİMENTO, AMYANT, MİKA VEYA BENZERİ MADDELERDEN EŞYA; SERAMİK MAMULLERİ; CAM VE CAM EŞYA	
Fasıllar:	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya
Fasıllar:	Seramik mamulleri
Fasıllar:	Cam ve cam eşya

Kaynak: TGTC 2007

Her yılbaşında yenilenen TGTC ve İthalat Rejim Kararı ile eşyalara ait gümrük vergileri düzenlenmektedir. 2007 İthalat Rejim Kararı ile Armonize Sistemdeki eşyalar altı liste başlığı altında sınıflandırılmıştır.

Tablo-9 'da İthalat Rejim Kararına ekli olan ve vergi oranlarının belirlendiği listelerin ayrıntıları yer almaktadır.

Tablo-9 İthalat Rejim Kararı Listeleri

I sayılı liste	Tarım ürünleri
II sayılı liste	Sanayi ürünleri
III sayılı liste	İşlenmiş tarım ürünleri
IV sayılı liste	Balıkçılık ve su ürünleri
V sayılı liste	Gümrük vergisi askıya alınacak ürünler
VI sayılı liste	Sivil hava taşıtlarında kullanılmaya mahsus bazı ürünler

Kaynak: İthalat Rejim Kararı 2007

Tablo-10 ‘da İthalat Rejim Kararında yer alan G.T. İ.P.’lerin tercihli tarifede nasıl değerlendirildiğine dair örnek bir görünüş.

Tablo-10 İthalat Rejim Kararından Örnek Bir G.T. İ.P. vergilendirmesi

G.T. İ.P.	MADDE İSMİ	GÜMRÜK VERGİSİ ORANI (%)				
		AB, EFTA, İSR, SUR, TUN, FAS, MAK, HIR, B-HER, B.Ş. VE GAZ. ŞER.	GTS ÜLKELERİ			
			E.A.G.Ü.	Ö.T.D.Ü.	G.Y.Ü.	D.Ü.
6802.23.00.00.00	Granit	0	0	0	0	1,7

Kaynak: İthalat Rejim Kararı 2007

Türkiye 1 Ocak 1996 tarihinde AB ile Gümrük Birliği Antlaşmasını uygulamaya koymuştur. Bu nedenle dış ticarete uygulanan gümrük vergisi oranları AB ile uyumludur. Türkiye tamamen özgün bir gümrük tarifesine sahip olmamakla birlikte ticaret politikası kapsamında ulusal sanayiye korumak amacıyla Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından ürün bazında bazı ek mali yükümlülükler, gözetim ve anti dumping uygulamaları yapılmaktadır.

Gümrüklerde gümrük vergisinden başka eşyanın cinsine göre birçok türde (ÖTV, ÖİV, DMGV, TEV, KKDF vb) vergi ve fon tahsilâtı yapılmaktadır.

Türkiye’nin dış ticaretinin büyük bölümünün AB ülkeleri ile olması ve AB ülkelerine gümrük birliği kapsamında tanınan tercihli tarife uygulaması sonucunda gümrüklerde tahsil edilen gümrük vergisi oranı çok düşüktür. Tahsil edilen vergilerin büyük bölümünü KDV oluşturmaktadır. Türkiye’nin dış ticaretinde, özellikle ithalat alanında, yoğun ticaret yapılan üçüncü ülke olarakta adlandırılabilen uzak doğu ülkelerinden yapılan ithalatta ise Gümrük Birliği kapsamında AB ile uygulanan ortak gümrük tarifesi sonucunda (ortalama %4–5) gümrük vergisi oranları düşüktür.

Tablo–11 2005 Yılında Tahsil Edilen Gümrük Vergilerinin Detayı

YIL	2005 (Ocak-Kasım)
Vergi Türü	Tahsil Edilen Vergi Toplamı (YTL)
10 Gümrük Vergisi	1.076.873.518
11 Eğitim, Genç. Spor ve Sağlık vergisi	418
12 Tek ve Maktu Vergi	320.583
19 Gümrük Vergisi (Nihai Kullanım)	50
20 Anti-Dmp. Veya Antisübv. Vergisi	36.855.642
31 Akaryakıt Tüketim Vergisi	2.751
35 Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu	204
40 Katma Değer Vergisi	15.840.708.111
41 Ek Vergi	792
44 Ek Fon	18.443
49 KDV (Nihai Kullanım)	10.958
50 Özel Tüketim Vergisi liste-II	21.742.796
51 Özel Tüketim Vergisi liste-III	50.702.792
52 Özel Tüketim Vergisi liste-IV	318.059.251
61 Telafi Edici Vergi(ihracat)	63.903.375
65 Yurtdışı Harcı	2.375.645
70 Toplu Konut Fonu	28.411.421
72 Tütün Fonu	150.425.822
73 Eğitime Katkı Payı	4.001.655
74 İthalat Harcı	812
75 TRT Bandrol	5.153.948
76 Para Cezaları	9.744.453
77 Dağıtılacak Para Cezaları	1.080.689
78 Fazla Mesai	64.049.033
79 Faiz	1.210.557
80 Çeşitli Gelir	13.270.907
81 Kaldırılan Vergi Artıkları	17.896
82 Çeşitli Emanetler	319.777.840
84 Kişi Borçları	16.051
85 Avans Artığı	21.489
86 Saymanlık A.İ.H	1.037.890
87 Ağaçlandırma Fonu	465
88 Diğer Harçlar	73.810
89 Damga Vergisi	34.824.796
90 Gelir Vergisi	20.945
91 Gecikme Zammı	1.231.226
92 Gelir ve Kurumlar Vergisi Fonu	791
93 Özel Tüketim Vergisi	4.090.276
94 Vize harcı	604.598
95 Özel İşlem Vergisi	8.007.612
96 Bakanlık Hissesi	92
98 Avukatlık ve vekâlet ücretleri	2.909
99 Memur Yollukları	5.016.179
Genel Toplam	18.063.669.491

Kaynak:<http://www.gumrukler.gov.tr> 2006

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜMRÜK UYGULAMALARININ LOJİSTİK MALİYETLER ÜZERİNE ETKİSİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR GÜMRÜK UYGULAMASI

Bu bölümde projenin ikinci bölümünde incelenen gümrük uygulamaları üzerine örnek olabilecek bir transit ticaret uygulamasının lojistik maliyetler üzerine etkileri incelenmektedir.

Uygulamanın daha iyi anlaşılabilmesi için Transit ticaret konusunda da detaylı bilgiler verilmektedir.

3.1. TRANSİT TİCARET

Transit ticaret ihracat yönetmeliğinde belirtilen bir ihracat türüdür. Transit ticaret, malın Türkiye’de serbest dolaşıma girmeksizin belli bir kar karşılığında ihraç edilmesidir.

Transit ticaret yapılırken gümrük idaresine aşağıdaki evraklarla müracaat edilmelidir.

- Malın alım için yurt dışından kesilen alım faturası
- Malın ihracat için düzenlenen ihracat faturası
- İşlemden belli bir kazanç edildiğini gösteren banka yazısı

Transit ticaret düzenlemelerinde asıl amaç gelir sağlayacak transit ticarete müsaade etmektir. Ancak son dönemde yapılan yeni düzenlemeler ile mücbir sebep sunulması durumunda satıcının aleyhine olan (zararına satış) ticaretlere de müsaade edilmektedir (RG:26190, 2006 c.).

Transit ticaret AB ülkelerine yapılıyor ise TIR karnesi kapsamında yapılabilmektedir. Ancak örnek uygulamada AB ülkesinden gelen eşya Mısır’a satılmaktadır bu nedenle işlem transit rejimi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

3.2 ÖRNEK UYGULAMA

3.2.1. Örnek Uygulamanın Kapsamı

Örnek uygulamada incelenen transit ticareti yapan firma İzmir bölgesinde faaliyet göstermektedir. Firma Manisa bölgesindeki bazı elektronik firmalarının tedarikçisidir. Aynı zamanda AB üyesi ülkelerden satın aldığı makineleri transit ticaret ile Ortadoğu ülkelerine satmaktadır. Firmanın projede incelenen transit ticareti nispeten kârsız bir uygulama olması nedeniyle ve ticari nedenlerle firmanın unvanı açıklanmayacaktır. Bundan sonra örnek uygulamadaki firma, emsal firma olarak anılacaktır.

Emsal firma Almanya'dan 8000 EUR ya aldığı asfalt makinesini 9000 EUR ya Mısır'a satmıştır. Satış işlemi transit ticaret usulüne göre 2006 yılı içerisinde yapılmıştır.

Makine Almanya'dan satış anlaşması gereği CIF (Incoterms 2000) teslim şeklinde satın alındığı için nakliye ve sigorta giderleri Almanya'daki satıcıya aittir. Mısır'daki alıcıyla da FOB (Incoterms 2000) teslim şeklinde satış anlaşması yapıldığından emsal firma Mısır'a satış aşamasında da nakliye ve sigorta harcaması yapmamıştır.

Bu durumda görüleceği üzere emsal firma sadece Türkiye'de eşyanın gümrük işlemleri için harcama yapmıştır.

Emsal firmanın gümrük işlemlerini İzmir bölgesinden bir gümrük müşavirliği şirketi (dolaylı temsil yoluyla) takip etmiştir.

3.2.2. Örnek Uygulamanın Gelişimi

Önceden planlanan üzere asfalt makinesi Almanya'dan Türkiye'ye kara yoluyla gelmiş ve İzmir Gaziemir'deki genel bir Antrepoya indirilmiştir. Eşyanın

antrepoya indirilmesine müteakiben gümrük müşavirliği eşyanın Gümrük Kanununun 46. maddesinde belirtilen gümrükçe onaylanmış işleme tabi tutulma süresini kesmek amacıyla eşya için gümrük idaresine antrepo beyannamesi vermiştir.

Eşya Mısır'a deniz yolu ile ihraç edilecektir. Satış sözleşmesinde FOB teslim şekli kabul edilmesi nedeniyle taşıyıcı firmayı Mısır'daki alıcı belirlemektedir. Mısır'daki alıcının anlaştığı acentenin yükleme yapılacak geminin yükleme detayları emsal firmaya ulaştıktan sonra bilgi emsal firma tarafından gümrük müşavirliğine intikal ettirilmiştir.

Gümrük müşavirliği taşıyıcı acente ile yaptığı görüşmeyle yüklemenin İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğünden yapılacağını öğrenmiştir. Oysaki antrepeoda bulunan eşya bu haliyle İzmir Gümrük Müdürlüğüne bağlı olarak işlem görmektedir. Eşyanın İzmir Yolcu Salonu'ndan ihraç edilebilmesi için eşyanın transit rejimiyle İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne gönderilmesi gerekmektedir.

Eşyanın liman sahası içinde konteynere yüklenecek olması ve yüklemenin geminin yükleme programı nedeniyle ilk yüklenecek yüklerden olması eşyanın bir an evvel Gaziemir'deki genel antrepodan alınarak İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne sevk edilmesini gerektirmiştir.

Gümrük Müşavirliği tarafından antrepeoda bulunan eşyanın İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne transiti için İzmir Gümrük Müdürlüğü'ne transit beyannamesi verilmiştir. Transit beyannamesinin işlemlerinin tamamlanmasına müteakiben eşya İzmir Gümrük Müdürlüğü'nden görevlendirilen bir refakat memuru nezaretinde İzmir Limanına sevk edilmiştir. Eşyanın sevk işlemi normal mesai saatleri içerisinde gerçekleşmiştir. Ancak eşyanın varış gümrüğünde göreceği işlemler mesai saatlerini geçtiğinden gümrük müşavirliği tarafından emsal firma adına İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne fazla mesai çalışması yapılabilmesi için müracaatta bulunulmuştur.

Eşya memur refakatinde İzmir Limanına mesai saatleri bitiminden sonra getirilmiş ve İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğüne ait ambara indirilmiştir.

Eşyanın İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'nce kayıt altına alınabilmesi için gümrük müşavirliği İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne Teslim Alma Özet Beyanı vermiştir. Teslim Alma Özet Beyanın işlemlerinin tamamlanmasına müteakiben gümrük müşavirliği bu kez İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne transit ticaret için tescil edilen transit beyannamesini vermiştir. Transit ticaret beyannamesinin işlemlerinin tamamlanmasından sonra beyanname eşya yüklemesinin yapılması için gümrük kolcusuna verilmiştir.

Bu aşamalardan sonra eşya acentesi tarafından gemiye yüklenmek üzere hazırlanmış ve planlanan zamanda gemiye yüklenmiştir.

3.2.3. Örnek Uygulamanın Maliyetinin Hesaplanması

Örnek uygulamada, gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine olan etkileri belirgin şekilde görülebilmektedir. Eşya öncelikle antrepo rejimine tabi tutulmuş, ardından gümrük idarelerinin sorumluluk alanlarındaki farklılık nedeniyle transit rejimine tabi tutulmak zorunda kalınmıştır. Son olarak eşyanın ihracı için tekraren transit rejimine başvurulmuştur. Tüm bu aşamalar içinde projenin ikinci bölümünde incelenen gümrük uygulamalarının tamamı görülmektedir.

Dolaylı temsil yoluyla operasyonu gerçekleştiren gümrük müşavirliği gümrük idarelerine verdiği her beyanname için ücretlendirme yapmıştır. Bu ücrete emsal firma adına yaptığı diğer masrafların belgelerini (ardiye ücreti, fazla mesai ücreti, yolluk ücreti) dekont ederek dâhil etmiştir.

Eşyanın Gaziemir'deki genel antrepoda kaldığı süre için ardiye ücreti ödenmiştir.

Eşyanın Gaziemir'den İzmir limanına kadar olan taşınması için bir nakliye firmasıyla anlaşılmış ve transit taşıma için ücret ödenmiştir.

Eşyanın İzmir Gümrük Müdürlüğü'nden İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne transiti aşamasında eşyanın muayenesi için İzmir Gümrük Müdürlüğü'nce görevlendirilen muayene memuruna ve eşyanın sevki aşamasında nezaret etmesi için görevlendirilen refakat memuruna yolluk ücreti ödenmiştir. Görevli memurların sigortalımaları amacıyla bir sigorta şirketiyle anlaşılmış ve memurlar sigortalıdır.

Gümrük Müdürlüklerine verilen tüm beyannameler için Damga Vergisi ödenmiştir.

İzmir Yolcu salonu Gümrük Müdürlüğü'nde yapılan Teslim Alma Özet Beyan ve Transit Ticaret için verilen transit beyannamesinin işlemlerinin mesai saatleri dışında tamamlanması amacıyla fazla mesai ücreti ödenmiştir.

Tablo-12 'de Örnek uygulamada yapılan tüm masraf kalemlerinin detayı açıklamalarla gösterilmiştir.

Tablo-12 Örnek Uygulamanın Maliyet Detayları

MALİYET KALEMİ	AÇIKLAMA	TUTAR
Gümrük Müşavirliği Temsil Bedeli	Antrepo Beyannamesi	59.00 Ytl
Gümrük Müşavirliği Temsil Bedeli	Transit Beyannamesi	295.00 Ytl
Gümrük Müşavirliği Temsil Bedeli	Transit Ticaret Beyannamesi	295.00 Ytl
Gümrük Müşavirliği Temsil Bedeli	Teslim Alma Özet Beyan	59.00 Ytl
Gümrük Müşavirliği Temsil Bedeli	Fazla Mesai Farkı	177.00 Ytl
Ardiye Ücreti	Gaziemir'deki Antrepo	75.00 Ytl
Yolluk Ücreti	Transit işleminde muayene	80.00 Ytl
Yolluk Ücreti	Transit İşleminde refakat	40.00 Ytl
Sigorta Ücreti	Transit işleminde muayene	12.00 Ytl
Sigorta Ücreti	Transit İşleminde refakat	12.00 Ytl
Fazla Mesai Ücreti	Teslim Alma Özet Beyan	160.00 Ytl
Fazla Mesai Ücreti	Transit Ticaret Beyannamesi	55.00 Ytl
Fazla Mesai Ücreti	Saymanlık Mutemetliği	80.00 Ytl
Damga Vergisi	Antrepo Beyannamesi	26.30 Ytl
Damga Vergisi	Transit Beyannamesi	26.30 Ytl
Damga Vergisi	Transit Ticaret Beyannamesi	26.30 Ytl
Damga Vergisi	Teslim Alma Özet Beyan	3.20 Ytl
Nakliye Ücreti	Gaziemir - İzmir	100 Ytl
	TOPLAM	1.581.10 Ytl

Kaynak: Projede detayı verilen asgari maliyet tutarlarından ve emsal firmanın kaynaklarından oluşturulmuştur.

3.2.4. Örnek Uygulamanın Değerlendirmesi

Örnek uygulamada transit ticaret konusu incelenmiş ve örnek uygulamadaki gümrük uygulamalarının toplam maliyeti hesaplanmıştır. Başlangıçta emsal firma malı gerek Almanya'dan alırken gerekse malı Mısır'a satarken taşıma gideri yapmayarak avantajlı görünse de Türkiye'de malın antrepoya alınması ve antrepodan ihracat limanına sevki ve gümrüklerde yaptığı harcamalar emsal firmanın bu ticaretten kazanacağı kârın büyük bir kısmını ortadan kaldırmıştır. Transit ticaretin planlanmasında emsal firmanın transit ticaretten kazancı kâğıt üstünde 1000 EUR olarak görülsede Türkiye'de gümrük uygulamalarının maliyeti 1.581,10 YTL sına ulaşmıştır.Uygulamanın yapıldığı tarihteki döviz kurlarına göre emsal firmanın bu transit ticaretten net karı sadece 78,90 YTL'dir.

Örnek uygulamadan görüleceği üzere gümrük uygulamaları lojistik maliyetler içinde önemli bir kalem teşkil etmektedir. Bu nedenle gümrük uygulamalarına başlamadan evvel titiz araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Örnek uygulamada masraf kalemlerinden gümrük müşavirinin temsil ücreti toplam 885 YTL ile en büyük masraf kalemini oluşturmaktadır. Örnek uygulamadaki gümrük müşavirliği ücretleri gümrük müşavirliği dernekleri tarafından yayımlanan çizelgedeki asgari gümrük müşavirliği ücretleri tarifesi üzerinden hesaplanmıştır. Ancak şu anda piyasadaki birçok gümrük müşavirliği şirketi rekabet edebilmek amacıyla bu asgari ücretlerin çok altında ücretlere çalışmaktadır. Bu durumda hizmet kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Örnek uygulamada ödenen fazla mesai ücretleri toplam 295 YTL ile ana maliyet kalemlerinden birini oluşturmaktadır. Geminin hareket tarihine az bir zaman kalması nedeniyle fazla mesai çalışması yapılmıştır. Geminin hareketine az zaman kalmasının yanında özellikle eşyanın liman sahası içerisinde konteynere yüklenecek olması ve yüklenen konteynerin gemiye yükleme planına göre ilk yüklenecek konteynerlerden olması gümrük işlemlerinin bir an evvel tamamlanmasını gerektirmiştir. Eğer gümrük işlemleri zamanında tamamlanmasaydı gemi kaçırılacak,

Mısır'daki alıcının anlaşmalı olduğu acentenin yeni gemisinin beklenmesi gerekecekti, bu durum siparişin gecikmeli teslimine ve ek ardiye maliyetine neden olacaktı. Ödenecek fazla mesai ücreti ile geminin kaçma riski karşılaştırıldığında fazla mesai ücreti ödemek daha karlı bir çözüm olarak görülmektedir.

Örnek uygulamada toplam 144 YTL ile yolluk ücretleri maliyeti önemli bir diğer maliyet unsurunu oluşturmaktadır. Bu maliyetin ortaya çıkmasındaki asıl önemli faktör eşyanın Almanya'dan geldiğinde indirilen antreponun yanlış seçilmesidir. Eşya daha yakın bir antrepoya indirilebilirdi. Yakın antrepoların uygun olmaması durumunda ise en azından İzmir Kemalpaşa civarında muayene memuru bulunan bir antrepoya indirilebilirdi. Çünkü eşyanın İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne transitinde, muayene aşamasında fiziki muayene yapılması gerekmiştir. İzmir Gümrük Müdürlüğü'nden görevlendirilen muayene memuru eşyanın Gaziemir'de bulunmasından ötürü Gaziemir'e eşyayı muayene etmek amacıyla gitmek zorunda kalmıştır. Bu durumda muayene memurunun gidiş/dönüş yolluk ücreti ödenmesi gerekmiştir. Aynı şekilde eğer eşya İzmir Merkeze yakın bir antrepoya indirilmiş olsaydı eşyanın İzmir Yolcu Salonu Gümrük Müdürlüğü'ne transitinde yolda eşyaya refakat edecek olan memura bu kadar fazla refakat ücreti ödenmesine gerek kalmayacaktı.

Örnek uygulama bir ihracat türü olan transit ticaret uygulamasıdır; ancak bağlı tutulduğu antrepo rejimi ve transit rejimi kapsamında Damga Vergisi'ne tabidir. Bu kapsamda iki ayrı transit beyannamesi ve bir teslim alma özet beyan için Damga Vergisi ödenmiştir.

Ardiye ücreti ise Gaziemir'deki antrepo için ödenirken; TCDD İzmir Limanı ücret tarifesinden de görülebileceği üzere ihracat yükleri ilk 5 gün ardiyeden muafır. Bu nedenle TCDD İzmir Limanı için ardiye ücreti ödenmemiştir.

Nakliye ücreti olarak Gaziemir-İzmir Limanı arasındaki taşıma için ödeme yapılmıştır. Yerel taşıyıcı acentelerden fiyat istenmiş ve yük en ucuz fiyat veren

acenteye verilmiştir. Oysaki Almanya'dan gelişinde İzmir Merkeze yakın bir antrepoya eşya indirilseydi daha ucuz bir ara taşıma sağlanabilirdi.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son dönemde Türkiye için gelinen noktada, Türkiye'nin en çok dış ticaret yaptığı ülke gurubu olan AB üyesi herhangi bir ülke ile Türkiye arasında yapılacak ticarete birçok ürün için KDV ve Damga Vergisi dışında hiçbir vergi ödenmemektedir. Bu durumda örneğin Almanya'dan hammadde almakla Türkiye'nin her hangi bir noktasından aynı hammaddeyi almanın maliyet farkı eşyanın gümrük masrafları, taşıma giderleri ve ardiye masraflarıdır. Ana gümrükleme maliyeti olan vergilerin giderek ortadan kalkmaktadır. Bu aşamada ön plana çıkmaya başlayan gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine etkisinin, gelecekte gümrük uygulamalarının en önemli maliyeti olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada gümrük uygulamaları rejim başlıkları altında sınıflandırılarak, güncel mevzuat kapsamında incelenmiş, gümrük uygulamalarının geçmişi hakkında bilgi verilmiş ve gelecekteki muhtemel gelişmeler için öngörülerde bulunulmuştur.

Lojistik maliyetlerin incelendiği bölümde güncel sayısal veriler kullanılarak uygulamaların maliyetinin daha kolay hesaplanması sağlanmıştır.

Örnek uygulamada, uygulamanın aşamaları ayrıntılı şekilde açıklanarak maliyeti artıran unsurların daha kolay görülebilmesi sağlanmıştır. Uygulamanın maliyeti hesaplanırken aynı zamanda örnek uygulamadaki bazı planlama hataları gösterilerek gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine olan etkisinin nasıl azaltılabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

Gümrük uygulamalarında maliyetleri en aza indirmek planlamanın iyi yapılmasına bağlıdır. İyi bir lojistik partnere sahip olmayan firmaların, mevzuat olarak devamlı değişen ve çok farklı faktörlerin egemen olduğu gümrükleme

alanında maliyetleri düşürmek adına alacakları kararlarda başarıya ulaşmaları kolay olmayacaktır.

Her gümrük işlemi için projede ayrıntıları verilen gümrük uygulamalarının her biri için önceden hesaplama yapılmalıdır. Eşyanın Türkiye'ye girişi ile başlayan gümrük uygulamalarının her adımı yakından izlenmelidir. Özellikle ekonomik etkili gümrük rejimi olarak tanımlanan dâhilde işleme rejimi gibi kapsamlı gümrük uygulamaları yapılıyor ise firma bünyesinde bu rejimlerin uygulanması ve takibi konusunda tecrübeli personelin bulunması yapılacak önemli planlama hatalarının azalmasını sağlayacaktır.

Gümrük uygulamaları içerisinde şüphesiz en karmaşık konu eşyanın G.T.İ.P.'inin doğru tespit edilmesidir. Çünkü tüm gümrük uygulamalarının sağlıklı işlemesi, bu tespitin doğru yapılmasına bağlıdır. Eşyanın yanlış G.T.İ.P.' de değerlendirilmesi önemli zararlara neden olabilmektedir. Bu nedenle eşyanın G.T.İ.P.' ine karar verilmeden önce eşyadan mümkünse numune alınmalı ve eşyanın sipariş verilen eşyanın aynısı olup olmadığının tespitine müteakip gümrük yönetmeliğinin 20. maddesinde ayrıntılı olarak anlatılan yorumlama kurallarına göre eşyanın G.T.İ.P.'i belirlenmelidir. Devamlı suretle aynı kalite ve cinsteki eşyaların ithalatını yapan firmaların gümrük kanununun 9. maddesinde belirtilen Bağlayıcı Tarife Bilgisi alması durumunda yapılacak ithalat işlemlerinde yaşanması muhtemel G.T.İ.P. problemleri azalacaktır.

Dış ticaret yapan firmalar, Gümrük Yönetmeliğinin 135. ila 163. maddelerinde belirtilen basitleştirilmiş usul işlemleri konusunda bilgi sahibi olmaları durumunda gümrük uygulamaları için daha pratik çözümler bulabilirler. Aynı kapsamda alınacak Gümrükçe Onaylanmış Kişilik Belgeleri gümrük uygulamalarını hızlandıracaktır.

Büyük çaplı gümrük operasyonları yapan ve kurumsallaşmış dış ticaret firmalarının, aynı zamanda gümrükleme hizmeti veren lojistik firmalarıyla çalışması gümrük uygulamalarının lojistik maliyetler üzerine olan etkisini azaltabilir.

Dış ticaret tecrübesi olan, orta çapta gümrük operasyonları gerçekleştiren dış ticaret işletmeleri, temsil hizmeti maliyetlerini en aza indirmek için, temsil hizmetini doğrudan temsil yoluyla gerçekleştirebilirler. Ancak gümrük işlemlerinin yürütülmesi için oluşturulacak departmandaki personelin çok iyi seçilmesi gerekmektedir. Gümrükleme tecrübesi olmayan ve ehliyet (müşavir ya da müşavir yardımcısı) sahibi olmayan personelin gümrükleme işlemlerini sağlıklı yürütmesi çok zor olacaktır. Gümrük beyannamesi düzenlenirken yapılacak bazı hataların bedelinin büyük para cezaları olduğu unutulmamalıdır. Bir dış ticaret işlemi için en uygun rejim ve GTİP in tecrübeli bir gümrük müşaviri tarafından belirlenmesi gümrük işlemlerinin sağlıklı yürütmesi için çok önemli bir faktördür. Bu nedenlerle doğrudan temsilden sağlanacak tasarruf ile doğrudan temsilin muhtemel riskleri göz önüne alınarak doğrudan/dolaylı temsilin tercihi yapılmalıdır.

Dış ticaret tecrübesi fazla olmayan firmaların yapmayı planladıkları dış ticaret işlemleri için her konuda daha fazla bilgiye ihtiyaçları vardır. Dış ticaret tecrübesi fazla olmayan işletmeler beraber çalışacakları gümrük müşavirliği firmasını seçerken maliyet ölçütleri yanında aynı zamanda danışma hizmetini en fazla alabilecekleri gümrük müşavirliği firmasını seçmeleri gerekmektedir. Birçok büyük gümrük müşavirliği firması yoğun iş tempoları nedeniyle müşterilerinden hatasız evrak ve eksiksiz bilgi beklemektedir. Oysaki dış ticaret tecrübesi fazla olmayan firmalar birlikte çalıştıkları gümrükçülerine, gerekli evrakları ve bilgileri zamanında vermekte zorlanmaktadır. Buda zaman kaybına ve ek maliyetlere neden olmaktadır. Bu nedenle dış ticaret tecrübesi fazla olmayan firmaların, danışma hizmetini sınırsız alabilecekleri çok yoğun olmayan nispeten küçük gümrük müşavirliği firmalarıyla çalışmaları durumunda gümrük işlemleri daha sağlıklı ilerleyebilecektir.

KAYNAKÇA:

Resmi Gazeteler:

1. RG:18563 02.11.1984 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 48 ve 51. maddeleri
2. RG:21520 10.03.1993 Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği
3. RG:11548 29.07.1998 Ticaret Sicil Tüzüğü'nün 104. maddesi
4. RG:23866 04.11.1999 a. 4458 sayılı Gümrük Kanununun 146 ila 148. maddeleri
5. RG:23866 04.11.1999 b. 4458 sayılı Gümrük Kanununun 5. maddesi
6. RG:23955 05.02.2000 a. 2000/53 sayılı Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna Tanınacak Haller Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
7. RG:23955 05.02.2000 b. 2000/69 sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
8. RG:24107 12.07.2000 2000/8 sayılı Hariçte İşleme Tebliği
9. RG:24276 03.01.2001 Tasfiye Tüzüğü 2001
10. RG:24771 31.05.2002 a. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 510. maddesi
11. RG:24771 31.05.2002 b. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 347. maddesi
12. RG:24771 31.05.2002 c 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 363. maddesi
13. RG:24771 31.05.2002 d. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 415. maddesi
14. RG:24771 31.05.2002 e. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 420. maddesi
15. RG:24771 31.05.2002 f. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 417. maddesi
16. RG:24771 31.05.2002 g. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 453 ila 456. maddeleri

17. RG:24771 31.05.2002 h. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 471. maddesi
18. RG:24771 31.05.2002 ı 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 498. maddesi
19. RG:24771 31.05.2002 i. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 489. maddesi
20. RG:24771 31.05.2002 j. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 399. maddesi
21. RG:24771 31.05.2002 k. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 277 ila 346. maddeleri
22. RG:24771 31.05.2002 l 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 230. maddesi
23. RG:24771 31.05.2002 m. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 524. maddesi
24. RG: 24771 31.05.2002 n 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 538. maddesi
25. RG:24771 31.05.2002 o. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 538. maddesi
26. RG:24771 31.05.2002 ö. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 256. maddesi
27. RG:24771 31.05.2002 p. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 74. maddesi
28. RG:24771 31.05.2002 r. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 681. maddesi
29. RG:24771 31.05.2002 s. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 684. maddesi
30. RG:24771 31.05.2002 ş 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 696. maddesi
31. RG:24771 31.05.2002 t 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 18. maddesinin r, fıkrası
32. RG:24771 31.05.2002 u. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 18. maddesinin a, fıkrası

33. RG:24801 30.06.2002 Mahrece İade Tebliği Seri No:2 nin 2. maddesi
34. RG:24812 11.07.2002 Gümrükler Genel Tebliği Seri No:16
35. RG:25173 19.07.2003 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3. maddesinin 3. fıkrası
36. RG:25182 28.07.2003 Ortak Transit Yönetmeliği 2003
37. RG:25709 27.01.2005 a. 2005/1 Sayılı Dâhilde İşleme Tebliğinin 5. maddesi
38. RG:25709 27.01.2005 b. 2005/1 Sayılı Dâhilde İşleme Tebliğinin 11. maddesi
39. RG:25709 27.01.2005 c. 2005/1 Sayılı Dâhilde İşleme Tebliğinin 33. maddesi
40. GGM: 2005/17 Genelge 13.10.2005 Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün B.02,1.GÜM.0.06.00.07.212-108 sayılı genelgesi
41. RG:26190 06.06.2006 a. İhracat Rejimi Kararı 2006
42. RG:26190 06.06.2006 b. İhracat Rejimi Kararı 2006
43. RG:26190 06.06.2006 c İhracat Rejimi Kararı 2006
44. RG:26311 06.10.2006 Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ

Kitaplar ve Dergiler:

1. Seyidoğlu H. '*Uluslararası İktisat. Teori Politika ve Uygulamalar*' Güzem Can Yayınları İstanbul 2003
2. Tabaklar Y. ve Tuna B. 2006 Gümrük Dünyası Dergisi Sayı:51 2006 Yahya Kemal Tabaklar, Bülent Tuna Gümrük Kontrolörleri
3. Uysal Ö. 2005 Önder Uysal Gümrük Müfettiş Yardımcısı WCO News Dergisi 2005

İnternet Kaynakları:

1. <http://www.tcdd.gov.tr/liman/limanucret.htm>. Tablo -4 TCDD liman ücretleri
Erişim: 25.12.2006
2. <http://www.igmd.org/asgariucret.asp> Tablo-6 Müşavirlik Maliyetleri
Erişim: 24.01.2007
3. http://www.gumrukler.gov.tr/www/welcome2.aspx?s=istatistik_gv Tablo -11
Erişim: 15.01.2007